

dupla

A kis-köz-iskolák
főgymn.
érettség-könyvtára.

A NYIREGYHÁZI ÁG. HITV. EVANG.

FŐGYMNASIUM

XXVI-dik

ÉRTESITŐJE.

AZ 1889—90. ISKOLAI ÉVRŐL.

J

KÖZLI:
MARTINYI JÓZSEF
IGAZGATÓ.

NYIREGYHÁZA
NYOMATOTT JÓBA ELEK KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1890.

A NYIREGYHÁZI ÁG. HITV. EVANG.

FŐGYMNASIUM

XXIV-dik

ÉRTESITŐJE.

AZ 1889—90. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZLI:

MARTINYI JÓZSEF
IGAZGATÓ.

NYIREGYHÁZA

NYOMATOTT JÓBA ELEK KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1890.

Szinügyi viszonyaink Bessenyei koráig.

Midőn Döbrentey Gábor 1814-ben az Erdélyi Muzeumban kitűzte az első magyar drámai pályadíjat, senki sem hitte volna, hogy néhány évtized alatt oly virágzó szinművészete s oly termékeny drámairodalma lesz a magyarnak.

Hát még mikor az Ágis megjelent!? Akkor sivár pusztaság volt az egész irodalmi mező. A leglelkesebbek is félve tették meg az első kapavágást, kételkedve, vajjon sikert arat-e nehéz munkájok.

Pedig lehet, hogy a talaj már gazdagon termett egyszer valaha.

Igaz, hogy bebizonyítani nehéz, volt-e nálunk a középkorban népszinművészet? Történeti adatunk kevés van; a mi van is, nagyon hézagos, kevés beszédü és sokféleképen magyarázható. Ez az oka, hogy a vélemények különböznek. Egyik történetírónk gazdag szinköltészetnek véli feltalálni nyomait, másik csak idegen énekeseket, bohócokat, tánczosokat, bűvészeket lát a történeti adatok jocularaiban s mimusaiban.

Próbáljuk meg, a mennyire lehet, tisztább képet szerezni a keresztény dráma eredetéről s akkor tán világossá fog válni, volt-e a magyarnak hajdan népszinművészete vagy nem.

A régi görögöknél és rómaiaknál, valamint más pogány népeknél is a dráma szülője a vallás volt.

Ismert dolog, hogy a görögöknél Dionysios tiszteletére tartott körmenetek alkalmával dithyrambokat énekelt a kar. E kardalok az első tragédiák, mivel az ünnepély bakkecske (tragos) áldozat mellett ment végbe. A komedia ugyancsak Bachos isten tiszteléséből vette eredetét. Megarában, különösen szüretkor tartott körmeneteken, kicsapongó jókedv, zene és táncz mellett tréfás dalok hangzottak fel. A szereplők neve itt *komoi*, innen a komedia elnevezés. Később, tán hogy az ünnepély változatosabb legyen. az énekek közben az istenség életéből történeteket szavalt el a karvezető.

Tespis, mint említik, eme történetek elmondására már egy külön személyt alkalmazott jellemző álarczczal és öltözetben. Ime az első színész. Később e személy párbeszédet is folytatott a karral, sőt Phrynichos, ki Tespis után élt, már nemcsak a mythológiából vette előadandó tárgyát, hanem történeti eseményt szavaltatott. Ugyanő, mások szerint Aeschilos alkalmazta a második színészt. Aeschilosig más költőnek drámai műve nem maradt fenn, ő pedig már műköltő. Ha elődei behozták a párbeszédet, a külső drámai formát, ő megalkotá a belsőt. Cselekvény, szerkezet, jellemzés tekintetében igen magasan áll. Ő s még inkább Sophokles és Euripides teremtették meg a görög dráma aranykorát.

A rómaiaknál inkább a vígjáték fejlődött ki szintén ily vallásos ünnepélyek alkalmával az arvalesek és salii papok által előadott énekekből. E szertartásos énekeket a fescenniák, carminák, amobaeák és atallaniák követték, melyek már mimelő és párbeszédés, többnyire rögtönzött, élczes, gunyos játékok voltak. Ezek ősei a római drámának, s hogy nem ezek alapján fejlődött az tovább, oka a római nép jellemében keresendő, mely a göröggel ellenkezőleg inkább politikai, mint költői természetű volt. Így történt azután, hogy később, az irodalom virágzása korában, a latin költészet, különösen a dráma utánzása lett a hellen irodalom örökbecsű műveinek.

Valamint a görögöknél és rómaiaknál, úgy a többi pogány népeknél is megtaláljuk a dráma csiráit a vallásos szertartásokban. A régi germánok mythológiájában gyakran van szó az istenségek tiszteletére rendezett alakos játékokról, melyek Angol- és Nemetország egyes vidékein maig is fennmaradtak a nép közt. K. Weinhold: Weinachtsspiele und Lieder aus Süd Deutschland című munkájában sok ily drámaszerű játékot ír le, melyek Wuotan isten emlékére tartatnak maiglan, miért aztán az egyház üldözését ki nem kerülhetik.

A pogány vallásos szertartásokból fejlődtek ki később a keresztény mysteriumok, melyek ismét a legtöbb népeknél a keresztény dráma alapját vetették meg.

Krisztus híveinek istentisztelete az első századokban egyszerű volt, bár nem nélkülözött bizonyos drámai színezetet. A hívők imádkozása, zsoltár éneklése, a presbiter, diakon és püspök megjelenése a gyülekezet előtt, az általok végzett szertartások, mind jelképezői voltak bizonyos vallásos eszméknek és kijelentéseknek; de mégsem hasonlítottak a rómaiak látványos szertartásaihoz, melyek a szellemileg kevésbé fejlődött köznép szívére és képzeletére sokkal nagyobb hatás-

sal voltak s évszázadokon keresztül a népelet kiegészítői gyanánt szerepeltek. S tudjuk, hogy minden nép ragaszkodik ősi szokásaihoz. Így a pogány rómaiak is. Nem csoda tehát, ha az új vallás eleinte a maga rideg egyszerűségével nem annyira vonta magához a híveket, mint az a kereszténység terjedésére kívánatos lett volna. Belátta ezt a papság is és csakhamar igyekeztek vonzóbbá, népszerűbbé tenni a szertartásokat.

Először is a keresztény vallás főbb ünnepeit egy időre tették a pogányok ünnepeivel. Így például a karácsonyt a római Saturnaliák ünnepére. Továbbá Krisztus, az apostolok és szentek életéből vett eseményeket olvastak fel, majd valósággal dramatizálva adtak elő a templomban. Ezek voltak az első mysteriumok. Eleinte csak egyháziak szerepeltek az előadásnál; később azonban, midőn a szereplők száma nagyon felszaporodott, a laikusok is részt vettek, sőt néhány század alatt egészen a laikusok kezébe ment át a mysterium, de egyidejűleg el is világiasodott s lett belőle mysteriumi dráma, melyet már a jongleurok, troubadourokból stb. alakult társaságok adtak elő.

A nyugati országokban már a XI. században akadnak nyomaira a mysteriumi előadásoknak; így pl. Németországban, Angolországban a XII., Olaszországban a XIII. és Franciaországban a XV. században divatoztak a drámai előadások.

Ezen vallásos drámákból aztán könnyen fejlődhetett ki a nemzeti színjáték. Az igaz, hogy azon időtől, midőn a világi elem vette kezébe az előadásokat, tárgyuknak sokszor erkölcs-telensége, még inkább talán az előadók kicsapongó élete miatt folytonos üldözésnek volt kitéve a színészet. Azonban mind hasztalan, mert az a nyugati népeknél nemzeti alapon folytonosan fejlődött s a népek különböző véralkata szerint itt vidámabb, amott komolyabb alakot öltött. Franciaországban a komédia, Angolországban a tragédia ülte diadalát.

Ne gondoljuk azonban, hogy az igazi mysterium-dráma teljesen kiveszett. Nem, csak teljesen külön vált, s a reformáció hatása alatt, a hitbeli sötétség megszűntével elvesztette jelentőségét; de másrészt azért is, mert a nemzeti színjáték foglalta el helyét. Oberammergauban a még időnkben is divatozó Passió-játékok nem egyebek, mint a mysteriumi dráma maradványai. Igaz, hogy ott csak 200 évvel ezelőtt jöttek szokásba, de bizonyára az akkor már kiveszőben levő mysteriumok szolgáltatták hozzájuk az anyagot és alakítást. Mai alakjukban már nem egyebek, mint történeti

élőképek a keresztény vallás hagyományaiból; s fenn fognak maradni még sokáig, de se rovására a világi dráma fejlődésének, se azzal össze nem olvadva, a mi már ma persze lehetetlen is, örökös válaszfal emelkedvén a kettő között.

Valamint az egykor ugyanazon törzstől származó népek évezredek mulva nyelvre és szokásokra annyira elütnek egymástól, hogy rokonságukat csak a tudósok ismerik el, ők magok teljesen idegenek egymás előtt, úgy a világi dráma nem ismer többé a mysteriumra, mint szülő anyjára.

De vajon a nemzeti színjáték a mysteriumból fejlődött-e ki nálunk is? Fontos kérdés ez, melyet azonban még eddig szaktudósaink nem egészen fejtettek meg.

Tekinteten kívül hagyva Priskos rhetornak a hunokról feljegyzett adatait, mely szerint Attila udvarában dalnokok, sőt bohócok voltak, kik párbeszédes előadásukkal a hallgatókat megnevettették, mondom, ha ezeket tekinteten kívül is hagyjuk, a mennyiben a hun és magyar nép egy eredetét csak mondáink vitatják, történeti feljegyzéseink vannak arra nézve, hogy őseinknek is voltak dalnokaik, kik hősi tetteket, történeti eseményeket versekbe foglaltak s azokat lant vagy hegedű kísérete mellett előadták. Túróczi és az Anonymus krónikájában van ezekről említés téve, akiket Anonymus jocularoknak nevez. Másrészt történeti adataink vannak arra is, hogy különösen a Krisztus emlékére szentelt ünnepeken mysteriális előadások tartattak, azaz hogy a magyar keresztény egyházba is bejutott a mysterium. Dankó József Magyar szertartási régiségek cz. munkájában tesz említést erről, amit a pécsi székes egyháznak 1499-ből fennmaradt misekönyvében fedezett fel. Igaz, hogy teljes mű nem maradt fenn, de bizonyosra vehető, hogy valamint másutt, úgy nálunk is az egyház gondoskodott a templomi drámai látványosságokról, még pedig ugyanazon okból, mint máshol.

A fejedelmek és királyok udvaraiban élő igriczekről tudunk; tudjuk azt is, hogy az igriczeknek eltartására külön uradalom volt fenntartva. Dr. Bayer József a Nemzeti színjáték történetében azt mondja, hogy a pogányság és kereszténység közti küzdelem megsemmisíthette ezen dalnokokat, mert a keresztény vallási eszmének voltak ellenségei s így pusztulniok kellett, mint pusztultak azok, kik fegyverrel kezökben akarták visszaállítani a pogány vallást és megszokott pogány társadalmi rendet. De ha megsemmisítette őket a kereszténység, akkor ugyanennek kellett gondoskodni egy új rend keletkezéséről is, vagy pedig oly tényezőkről,

melyek a nép szemében az elébbieket pótolták. Ezen tényezők voltak a templomi mysteriumok, melyek aztán a népeletbe is átszarmaztak.

Az Arany-Gyulai-féle népköltési gyűjteményben 15 ily népies mysterium van felvéve oly alakban, mint ez a nép ajkán fennmaradt. E mysteriumokat mi is látjuk karácsony és vizkereszt idején a Bethlehem-járók előadásában. Valamennyi Krisztus születését, imádását, a pásztorok csodálatát adja elő különböző, hol nemzetiesebb, hol idegenszerűbb személyek részvételével, sőt még latin nevek is fordulnak elő bennök, a pásztorokat Mopsusnak, Tütürének (Tytirus) hívják, mi leginkább mutatja e játékoknak idegen származását. Mindezek még tehát nem is bizonyítják azt, hogy annyira meghonosodtak nálunk, mikép belőlük fejlődhetett volna a nemzeti színjáték.

Ámde az 1279. évi budai zsinat VIII. canona megtiltja az egyháziaknak, hogy a *mimusokat*, *histriókat* és *joculatorokat* hallgassák; az 1460. évi szepesi zsinat pedig attól óvja az egyháziakat, hogy a mimusoknak ne merészeljenek adni a Krisztus alapítványából, mert az csak a szegényeket illeti. *Laskó Osvát* budai szerzetes 1489-ben arról panaszkodik, hogy magokban a zárdákban is színészi énekeket hallani. Zsámboki XVI. századbéli történetírónk azt állítja, hogy a török betörésének oka az, mert a magyarok lakomák és theatrumok örömeibe sülyedtek. A XVII. század elején pedig, midőn Kanizsa vára a török által elfoglaltatott, nyilvános komédiák adtak elő, melyekben Kanizsa ostroma, a török félelme, futása, leendő megveretése adatott elő.

Mindezek oly adatok, melyek Toldy Ferenczet, legelső irodalomtörténet-búvárunkat, arra birták, hogy egy létezett népszinköltészetet és színészi osztályt tételezzen fel hazánkban már a középkor vége felé. Gyulai Pál azonban más véleményen van. Az ő nézetét Szivák Iván következőkben ismerteti:

A liturgiai mysterium nálunk is kifejlett, vagy inkább máshonnan átszarmazott. Nincs ugyan rá történeti adat, mi legalább nem ismerünk, de majdnem kétségtelenné teszi két körülmény; egyik a kath. egyház liturgiájának egysége, másik a mysteriumok, melyek a nép közé szállva maig fennmaradtak. A mi mysterium-drámánk nem lehetett virágzó és általános divatu; hiányzottak hozzá a fogékonyság és fejlődés alapfeltételei: a magyar nem színészi hajlamu; a pogány szertartásokból nem vétetett át semmi, mint a germán népeknél és nem volt kifejlődött polgárság. Nálunk a XVI. és XVII.

században csak iskolai drámát és moralitást találunk, világi drámának, színészetnek semmi nyoma: a legrégebb világi dráma. Balassi, nem bizonyos, hogy szinpadra készült-e, vagy csak dialogizált szatira. Csak a liturgiai mysterium volt divatban s ha adattak is külföldről behozott mysterium-drámák, az csak kivétel lehetett és valószínűleg csak német városokban adattak, így 1500-ban Brassóban. A budai és szepesi zsinat adatai a mimusok és jocularokra vonatkozhattak, kiket az egyház már X. században üldözött. A magyar és szláv hegedűsök széjjel jártak az országban; a kóbor olasz, német bohócok, tánczosok, zenészek, bűvészek mutatványaiban gyönyört talált a nép, sőt maguk a papok is és talán alkalmazták is őket egy-egy nagyobb szerű liturgiai mysterium előadásakor. De ebből nem következik, hogy a mimusok és histriók magyarok lettek volna, sem az, hogy mint ilyenek, nagyban befolytak volna a mysterium-dráma fejlődésére, legkevésbé pedig az, hogy már a XIII. században a mysterium-drámákból kiszakadt népszínházunk és bohózatunk lett volna. Hiszen a XII. és XIII. században a németeknél is együtt találjuk, egymástól függetlenül a világi színházat a mysteriummal, csak a XV. században olvad egymásba a kettő, jobban mondva a világi az egyházba, hogy a XV. és XVI. század folyamán a farsangi bohózatokban új életre ébredjen. Lehetetlen tehát, hogy nálunk, kik később lettünk keresztények, már a XIII. században történt volna az, a mi más nemzeteknél a XV. század folyamán történt. A más két adat se nagy fontossága. A színi énekek a hegedűsök és kóbor énekesekre vonatkozhatnak; a II. Lajos alatti theatrum örömei főuri és udvari ünnepélyek lehettek. Volt liturgiai mysteriumunk, mely az istentisztelet részét képezte, lehet, sőt valószínű, hogy mint a liturgia toldalékja magyar nyelvűvé vált, sőt némi fejlődésen ment át, de nem vált mysterium-drámává és épen nem vett oly lendületet, hogy az ujkori dráma és színészet bölcsőjéül szolgálhasson. A magyar mysterium részint mint liturgiai rész, részint mint annak toldalékja folyvást kedvence volt a magyar népnek, s midőn az egyház felhagyott vele, magavette át.

Gyulai ennél fogva tagadja, hogy a templomi mysterium nálunk oly módon fejlődött volna drámává, mint más nemzeteknél. Dr. Bayer J. említett művében szintén ezen az állásponton van, csak hogy ő bővebb magyarázatát adja, miért nem volt nálunk hasonló a fejlődés processusa, mint másutt. Hogy a XIII. század végeig csak egyetlen dalnok neve maradt fenn,

abból azt következteti, hogy volt egy időpont, melytől a már kereszténynyé lett igricz-rend elvesztette jelentőségét. Föl kell tennünk ugyanis, hogy midőn a pogány dalnokoknak pusztulniok kellett, műveik is pusztulásnak indultak. A papság gondoskodott róla, hogy a pogánykornak ezen legmaradandóbb emlékeit is kiirtsa. Ezt legsikeresebben úgy érthette el, ha keresztény dalnokrendet alapít, vagy a királyok által alapíttat, mialatt a régieket üldözi. Első királyaink alatt csakugyan voltak is udvari énekesek, tehát keresztények. Azonban jöttek az országra ép úgy, mint a királyra gonosz idők. A tatárjárás pusztává tette az országot s mikor az új honalapításhoz fogott IV. Béla, a szétfutott s nagyrészt elpusztult igriczrendjét nem állította helyre. Nehéz gondjai közt nem is esoda, ha megfeledkezett róluk. Az a kevés tehát, aki megmaradt, vándorbotot fogott s később a telepedőkkel beözönlött idegen olasz, német hegedűsökkel és bohócokkal együtt elaljasodott, elerkölcstelenedett, a kikről aztán egyházi és polgári törvénynek óvni kellett a lakosokat, mert többé nem hőstettek, történeti nevezetes események éneklői voltak, hanem kocsmai közönség trágár mulattatói; a kikről nem lehet azt gondolni, hogy társaságban egyesülve mysteriumi-drámák előadására képesek lettek volna s így általuk ebből a nemzeti színház fejlődhetett volna ki. Mintegy reactiót mutatnak ezekkel szemben néhányan, kik egyedül járva egyik udvarházból a másikba, erkölcsösségre s hazaszeretetre buzdítják főurainkat s époly megvetéssel nézik a kocsmai idegen nyelvű histriót és mimust, mint a hogy tán fogalmuk sincs komoly drámai előadásokról.

Hogy az idegen ajku mimusok és histriók voltak-e hatással hazánkban pl. a német színészet fejlődésére, nagyon érdekes volna megtudni, mert ez által teljesen igazolva lenne Gyulainak és Bayernak az az állítása, hogy a krónikákban feljegyzett histriók és mimusok míg egyrészt csak utcai művészetet kultiváltak, másrészt nem voltak magyarok sem.

Hol és mikor veszi tehát kezdetét a magyar dráma? Az iskolában, XVI. század második felében. A mi addig született, az nem dráma, mert sohasem látott szinpadot, sőt nem is előadásra volt írva.

Toldy és utána igen sokan első szinpadi terményünk gyanánt Sztáray Mihály Papok házasságát és Igaz papság tükörét ünnepelték. Toldy Ferencz a magyar irodalom ünnepnapjának nevezi azt a napot, melyen ezt a két munkát az akadémiának bemutatta. Kétségtelen, hogy kiváló irodalmi

termék mind a kettő, habár a papok házasságából csak töredék maradt ránk, de Bayer J. szerint már csak azért is lehetetlen, hogy szinpadra készült volna, mert se cselekvény, se szerkezet, se bonyodalom nincs benne olyan, a mely lehetővé tenné a nézők érdeklődését. Aztán meg sem a fenmaradt nyomtatott példányból, sem máshonnan nem maradt tudomásunkra, hogy valamikor előadták volna.

Szerkezet, nyelv, különösen pedig jellemző dialog dolgában sokkal becsesebb az 1569-ből ránk maradt: *Comoedia Balassi Menyhárt arultatarol, melliel elszakada az Magyarorszagi masodik valasztot Janos kiraltul Nyomtattatott Abrugybanyan*. Sok kiváló tulajdonsága mellett legdicséretesebb nyelvének jellemzetessége, párbeszédeinek élénksége. Cselekvény ebben sincs jóformán semmi, de a személyek beszélgetése oly közvetlen, annyira lelke mélyéből vett mindeniknek, hogy ismerőseink lesznek azonnal, csak pár mondásukat olvassuk. Jellemzés tekintetében becsesebb munkánk nincs tán a XVIII. század végéig. Hogy előadásra volt-e szánva, nincs róla tudomása az irodalomtörténetnek; valószínűbb, hogy nem, amennyiben a XVI. században még nem volt Thaliánk, csak az iskolákban, ennek művei pedig nem politikai tárgynak, mint Balassi par excellence, hanem vagy vallás erkölcsiek, a legelső pedig hitvitázók.

Hazánkban az iskolai dráma németországi származású. Ott már a reformáció előtt került divatba. A XV. század végén Reuchlin *Henno* cz. drámája volt az első, melyet a wormszi püspök palotájában farsang három napján a tanuló ifjuság előadott. Főcélja volt ez előadásoknak, hogy a latin nyelv és klasszikusok ismeretéhez mennél könnyebben hozzájussanak. Eleinte különösen Terrentius darabjait tanulták be és játszották, utóbb a német tanárok maguk is irtak latin nyelven, klasszikus szellemben darabokat. Később, midőn a reformáció megkezdte átalakító munkáját, német nyelven is folytatták az iskolai drámát, természetesen nem csupán a latin nyelv ismertetése lebegvén már az iskolák szemei előtt, hanem a nemzeti szellem és a vallási reformok eszméinek terjesztése is különösen.

Midőn ugyancsak abban az időben divatba jött hazánk ifjait a német egyetemekre küldeni, ezek hazajövén, nálunk is divatba hozták az iskolai drámát. Csakugyan először a protestáns iskolákban találjuk meg ezt; később azonban sokkal nagyobb mértékben terjedt el a katolikusoknál, leginkább a jezsuiták iskoláiban.

Latin nyelven maradt fel ezek közül a legtöbb munka, szerencsére azonban magyarul is; a mely munkák arról tanuskodnak, hogy ha hazánkban már abban az időben szintársulatok működtek volna, leendett akkor szinműirő i.; mert az iskolának szánt tárgyak szűk keretében is már kiválóbb darabokat sikerült az íróknak teremteniök.

Az első magyar mű, melyről bizonyosan tudjuk, hogy iskolai szinpadon előadásra került az ugynevezett: *Válaszuti komédia*. Ez sem egyéb különben, mint dialogizált hitvita, a kalvinisták és unitariusok versengése idejéből. Azért említenő, mert debreczeni tanulók adták elő. Szerzője ismeretlen.

Sokkal nevezetesebb *Szegedi Lőrincz Thephaniája*. Vallás-erkölcsi mű, de nincs már protestáns czélzata, hanem általános keresztényi. Nem eredeti termék, hanem német fordítás. Tárgya, mint az *Argumentum Comediae* mondja, ez: „Éva siratja bűnét, melylyel oka és indítója volt Isten haragjának és az örök kárhozatnak. Mielőtt férje, Ádám a mezőre menné, vigasztalja őt és Istennek ígéretével bátorítja. Továbbá miért hogy harmadnap ünnep legyen, hogy az ő fiait megmosogassa és megfejejtse, megparancsolja: mig az anya ezt cselekedvéje, Cain az ő anyja keserüségét két annyira teszi. Engedetlen, sem Istentől, sem embertől nem fél, nem akar megmosdani, őszöit (vagyis szülőit) halállal fenyegeti. Azonközben, mig Éva a több fiait mosogatná: Eljőve az élő Isten az anygokkal egyetemben. Ábel és Seth megtisztultanak és várják az élő Istent nagy örömmel. Cain pedig rusnya és undok lévén elrejtőzik az szénában. Bemene az Ur Isten és az Isteni félelmet dicséri ő bennök és hogy az ünnepnapra magokat oly szépen készítették, kérdezi a gyermekeket; az felelet teszi az Istennek. Parancsolá, hogy előhijának Caint, ki értetlenül Istennek, az ő teremőjének felele. Annak okáért Caint az ő öcseinek szolgájává tevé. . . . Ez summája tisztelendő Uram az comoediának.“

Amint a tartalomból látjuk nagyon kevés benne a cselekvény, drámai czélzatot pedig általában nem találunk. Az előszavából következtetve előadták.

Ez a két iskolai dráma az, melyet protestáns írótól bírunk, négy, ha a Sztárai munkáit is ide számítjuk. Ez nagyon kevés ahhoz képest, mit a katolikus, különösen a jezsuita iskolák felmutathatnak. Ezeknek latin darabjuk még több maradt fenn, mint magyar, de hazai nyelvünkön is sokkal nagyobb mértékben gazdagították drámairodalmukat, mint a protestánsok. És ez magyarázat nélkül érthetetlen

volna, mikor tudjuk, hogy épen a reformáció volt az, mely a nemzeti irodalom első virágzását felidézte. A reformáció az istentiszteletben puritán egyszerűséget hozott be a látványosság helyett; bajnokai a hitvitákban keresték különösen a tanok térítő erejét. Az istentiszteleti egyszerűség átment az iskolába is s így nem lehetett jövője a látványos színházi előadásoknak. A jezsuiták ellenben ezeket pedagógiai s ebből kifolyólag térítési eszközöknek is tekintették. A szinpadi gyakorlatokkal esztetikai nevelést adtak az ifjaknak, finomabb modort, testmozgást, bátrabb fellépést nyertek azok; azonkívül, minthogy a főszerepeket csak minden tekintetben kifogástalan tanulók tölthették be, a színházi előadások egyszersmind nemes versenyt idéztek elő az ifjak között e kiüntetés elérhetéseért. Természetes, hogy a tanév végén nagy pompával megtartott előadások a nézőket is megnyerhették s igen hasznos argumentum gyanánt használtak a térítő jezsuitának a protestans, különösen előkelő szülővel szemben. A szerzet eltörléséig folytonosan szokásban voltak náluk a színelőadások.

De térjünk át a megmaradt kiválóbb munkákra, melyeknek szerzői is jezsuita írók valának.

Sorrendben az első „*Szedecziás*, keserves játék: melyet magyar nyelven szerzett Kunics Ferencz, Jézus társaságának szerzetelt tagja, Kassán nyomattatott az Akadémiai betűkkel 1753-ik esztendőben.“ Öt felvonásra. szerző elnevezése szerint „végezés“-re oszlik s *Szedecziásnak*, Jeruzsálem királyának pártütését s ebből származó szenvedéseit adja elő. Cselekvénye nem gazdag, de azért hasonlíthatlanul több az eddig említett darabok bármelyikénél.

Szedecziás adófizetője Nabukonak Assyria királyának, de rossz tanácsosokra hallgatván, az adót megtagadja, mire Nabuko haddal veri le őt s fogságába ejti. Ezalatt *Szedecziás* fia Josias, az erdőben megmenti *Evilmérnek*, a Nabuko fiának életét. Josias nem mervén magát megismertetni, kardjaikat cserélik ki, hogy majdan *Evilmér* alkalom adtán megismerhesse élete megmentőjét. Nabuko *Szedecziást* kivégeztetni akarja, fia megmentőjét pedig hálából utódjának nevezi ki, egyszersmind megígéri, hogy apjának életét — nem tudván hogy az *Szedecziás* — megkiméli. Apa és fiu találkoznak a király előtt, ki erre Josiást megöletti, apjának pedig életét ugyan ígérete szerint nem bántja, de szemeit kiszuratja.

A mint látjuk, cselekvény van a műben, de egyéb hiányzik, legalább is az, a mit a tragédiában követelünk. Se tra-

gikum, se költői igazságszolgáltatás. A hűtlen *Vazallusnak* derék, becsületes fia lesz áldozata annak, kivel, illetve kinek fiával legnagyobb jót tett. Josias tehát mártír s az erény nem veszi jutalmát, hanem bűnhődik. Sarkalatos hiba egy drámában, melyben az erkölcs diadalát s a bűn büntetését kell hirdetni a költőnek. De hát vajon oly nagy hiba-e ez még az akkori időben, mikor még a múlt század végén s ennek az elején sem voltak íróink ép úgy mint kritikuszaink tisztában a tragikum fogalmával. Aztán meg, ha nincs benne tragikai igazság, van más erénye *Szedecziásnak*. Van benne pár olyan hatásos jelenet, mely dicséretére válnék akárhány mai írónknak. Csakhogy egyet, az apa és fiu találkozását emlitsük, midőn az egyik vérpadra s a másik a trónra készül! Ha a jezsuita atyák jól begyakorolták dilettans színészeiket, úgy a közönségnek nagy gyönyörűséget szerezhettek.

Másik fenmaradt darabjuk *Jekóniás*, szintén bibliai tárgyú darab, szerzője „egynémelly Jézus társaságbeli Tanító-Mester.“ Győrben jelent meg, s bár évszáma nincs, de *Szedecziással* egy időre tehető a kiadása.

Az elején el van mondva a történet, aztán fel vannak sorolva a személyek, mindegyiknek nemcsak állását, de egyszersmind jellemét is ismerteti. Például: Nabuzárdán fő-vezér, megöregzett gonoszú politikus, hitetlen mindenhez, kivéven *Ismaelt*. A többi személyek is ily körülményesen ismertetve jöttek a néző elé.

A darab meséje az, hogy *Jekóniás* Judea királyát *Boldizár* kiszabadítja börtönéből. Ez a *Boldizár* öccse *Evilmerodák* Assyria fejedelmének s hála fejében arra akarja bírni *Jekóniást*, hogy segítsen neki bátyja detronizálásában. *Jekóniás* nem teszi, inkább kész visszamenni börtönébe. Nabuzárdán a fentebb említett megöregzett gonoszú politikus főczinkosa *Boldizárnak*, de csak azért, hogy majd maga juthasson Assyria trónjára Most, mivel *Jekóniás* már tudja titkukat, bár meg is esküszik, hogy nem árulja azt el, őt akarják elébb eltenni utból, elhitetik tehát *Osiással*, hogy atyját *Godoliást* ő ölte meg. *Jekóniás* tehát fogságba kerül. *Osiás* azonban kihallgatja, Nabuzárdánnak *Evilmerodák* élete ellen szőtt tervét, így tudja meg, hogy gonoszokkal van dolga s kiszabadítja *Jekóniást* és *Evilmerodákhoz* mennek, hogy őt megmenthessék. Már Nabuzárdán épen meg akarja gyilkolni az alvó királyt, midőn ők megjelennek. Azonban a király épen azt álmodta, hogy *Jekóniás* akarta őt megölni s felébredve hisz Nabuzárdán szavának, ki egyszerűen a szabadítókra fogja a saját

gyilkossági szándékát. Jekóniás csakugyan áldozatául esett volna az ostoba királynak, ha a hű udvaronc, Arakses nem hívja el a nem messze táborozó Joanán izrael fővezért, a ki aztán megmenti mind Jekóniást mind Evilmerodákot, a ki Nabuzárdannak s Boldizárnak is megbocsát.

A mint látjuk, ebben a drámában, mely az assyr királyi udvarban megy végbe, a cselekmény is soványabb, a tragikum is kevesebb mint Szedecziásban, sőt tragikai összeütközés sincs benne. Minden személy csak szándékszik cselekedni, s midőn megtenné amit akart, mindig megakadályozza valaki. Maga Jekóniás, kiról a darab el van nevezve, a legderekabb emberek egyike, de azért ő szenved legtöbbet; be van zárva, rá fogják, hogy megölte elődjét, s midőn másodmagával megy Evilmerodák megszabadítására, akkor is ő kerül a csávába, s bizony-bizony le is ütnék a fejét, ha jó vezére nem volna közelben egy sereggel. Megjegyzendő, hogy ő, mint Judea királya, vazallusa Evilmerodák, Assyria fejedelmének, kinek udvarában történik az egész esemény. Gyarlóbb mű, mint az előbbi, ezt szerzője vagy bírálói is belátták, mert az érdekesség emelésére az első „végezet“ után Jekóniás fiai zeneszó mellett verseket szavalnak, tehát melodramát adnak elő, Jekóniás és Osiás állapotáról; a második végezet után víg ének jött, a 3-ik után bajnoki játékos viadal, a legvégén pedig egy vers kivonja a tanuságot. Lehetőség, hogy a felvonásközök ily kitöltése nem a darab érdekének emelése czéljából történt, hanem hogy egyes kiválóbb tanulóknak a szavalásban, zenében, vívásban való jártasságát bemutassák.

Következik most egy kiváló költő műve, a Faludy Ferencz Constantinus Porphyrogenitusa. Legismertebb darab valamennyi iskolai dráma között, a melyet, mint látni fogjuk, nem csupán jezsuita színpadon, hanem világi műkedvelők színpadján is előadtak. Tartalma röviden az, hogy Leo császár kis fiát két fővezérére, Romanusra és Phokasra bizza. Mig ezek idegen földön harcolnak, a királyfi anyja kicseréli gyermekét a Romanuséval, azért, hogy ha majd Romanus saját gyermekét szeretné trónra juttatni, ép akkor az igazi császári vér jusson oda. Zoe császárné sejtelve valósul. Romanus husz év múlva sem akarja kezéből kiadni a hatalmat s midőn végre kénytelen vele, Basiliussal, az ál-Constantin nevelőjével szövődik, mindketten kijelentvén, hogy a két fiut gyermekségükben kicserélték. Ő azért mondja ezt, hogy sajátjának vélt fiát trónra juttassa, Basilius pedig, mert tudja, hogy az igazi

királyfi ép így fog a trónra jutni. Midőn Romanus megtudja a valót, cselet sző, végre azonban a két ifjunak barátsága s derék jelleme és Phokas forradalma Romanust arra bírják, hogy az igazság útjára térjen.

Ennek már sokkal több cselekvénye van, de egyszersmind kuszált bonyodalma is. Maga a hős Constantinus jellemzése és jelleme gyarló, ingadozó, azonban drámai mozgalom, élet nyilatkozik a darabban; jellemfejlődés szintén, valamint szenvedélyek harca; szóval dráma, habár inkább néző játék, mint akár komoly színmű, akár tragédia. Mindamellett igen nagy haladás, annál inkább is, mivel mindezen darabokban hiányzik a drámai motívumok legfőbb és általános tényezője, az emberiség örök szenvedélye, a szerelem, mely nélkül drámai összeütközéseket sokkal nehezebb létrehozni.

Illei János jezsuita darabjai szintén ismerttek és sokat játszottak valának. Két eredeti és egy fordított darabja maradt fenn. Az eredetiek: Salamon király, Lászlónak foglya, és Ptolomeus; a harmadik fordítás: Titus kegyelmessége. Mind a három 1767-ben Kassán jelent meg. Előszavában azt mondja a szerző: „Mulasd addig magadat e keveskével, mig a többiek elődbe számosodnak, melyeket mások szereztek s már régen mind számodra készen tartanak és csak azt várják, hogy valaki nyelvünk gyarapodásához való buzgóságából satu alá vettesse.“

Ebből azt látjuk, hogy még számos darabja volt készen Illeinek és másoknak is, melyek csak a nyomtatást várták; de Magyarországon kevés volt még a Mecaenas, ki az irodalmat pártolta volna.

Három darabja közül az első hazai történelmi tárgyat dolgoz fel, mely azonban nem egyéb, mint Salamon királynak egyetlenegy nem sikerült cselszövénye, mert épen ez által László vezér foglyává lesz. A másik darab azért nevezetes, mert benne fordul elő a legelső nőszemély, habár csak férfiruhában s ez intézi a darab cselszövényét. A harmadik római tárgy fordítás, nem nagyobb értékű mint az előbbi kettő. Abban különbözik tőlük, hogy nem iskolai dráma többé, szenvedélyes szerelem intézvén a darab egész menetét. Lehetetlen, hogy e miatt iskolai színpadon valaha előadhatták volna. Drámai motiválás és költői igazságszolgáltatás dolgában ez a három darab sem ér többet, mint az előbbiek.

A mi emlékünknél még ezeken kívül megmaradt iskolai drámánk irodalmából, az csak néhány fordítás, mint pl. Mauritius császár és Cyrus, Kereskényi Ádám jezsuitától;

Megsértődött ártatlanság ismeretlen szerzőtől; továbbá több darabnak a tartalma, melyekről tudjuk, hogy előadták. Ilyenek: Fridericus szász herceg, Semiramis, Magamagán győzedelmeskedő Tamerlán, Joacház, Imre és Konrád, Magyar vigjáték, Boldizár, Dobó István, Pál, Egy intermezzo stb. melyeket többnyire jezsuita iskolákban mind előadtak.

Az iskolai drámákon kívül maradt még fenn egy moralitásunk, melyről tán előbb kellett volna említést tennünk. Ez az u. n. Comico tragédia, melyben megszemélyesített erények és bűnök szerepelnek. Továbbá ugyancsak a XVII. századból való, mint az előbbi, az Actio curiosa; a XVI. század végéről pedig Electra és Jefta fordítások, melyek egyikéről sem tudjuk, hogy előadatott volna. Mindezen művek tehát, bár kétségtelen, hogy a magyar drámairodalomban számot tesznek, annak előbb vitelére befolyással nem igen voltak, mert színpadra sohasem kerülvén, az írókat nem sarkalhatták hasonló vagy kiválóbb művek alkotására.

Kik voltak tehát, a kik az első anyagot szolgáltatták a magyar színpadnak ép úgy, mint a magyar irodalomnak? Kétségtelenül a jezsuiták az iskolai drámával. Igaz, hogy az iskolai dráma még nem igazi dráma, de tán bizton állíthatjuk, hogy az ő iskoláikból kikerült ifjak voltak azok, kik a mult században előbb Kolozsvártt, majd 19 évvel később. 1784-ben Pesten gr. Ráday Gedeon indítványára az első két műkedvelő előadást, valamint a harmadikat is Lőcsén 1789-ben, Horváth Imre alispán serkentésére a megyei ifjuságnak az a része tartotta, mely már az iskolában kapott némi gyakorlatat a színpadi előadásokban.

Nem utolsó adat volna ezen állítás bebizonyítására kutatni, vajon Ferenczy György, kinek I. Lipót szabadalom levelet adott színi előadások tarthatására; vagy az 1790-ben megalakult első szintársulat tagjai nem-e az iskolában nyerték az első benyomást a hazafiságon kívül színészi hajlamaikra.

Porubszky Pál.

Repertorium: Dr. Bayer József: A nemzeti játékszin története. — Toldy F.: A magyar költészet kézikönyve — Ugyanő: Magyar írók élete. Arany-Gyulai: Népköltési gyűjtemény. — Abafi: Figyelő 1883. évfolyam. Vasárnapi ujság 1876. évfolyam.

Megyei Levéltár
Nyíregyháza

II.

1184.

Az igazgató jelentése az 1889—90-ik tanévről.

Czékus István püspök emlékezete.

Mielőtt a tanintézetünk életében előforduló s a mai nappal véget érő tanévnek főbb eseményeit elősorolnám, az igaz szeretet, a hódoló tisztelet, a hála és kegyelet érzelmeiből fakadó, de egyszersmind szomorú kötelességet kell teljesítenem. A megrendítő fájdalom lesújtó érzése hatotta át sziveinket a gyászhirre, hogy Czékus István az ágostai hitvallásu evangyelmi tiszai egyházkerületnek hitbuzgó püspöke, a magyar protestáns egyház egyik legkimagaslóbb alakja, a nagy hazafi, a magyar állameszme rendithetetlen híve és védője az egyházban, iskolák bölcs kormányzója, vezetője, pártfogója, jótékony intézetek s intézmények létesítője: alkotó és teremtő erő, ez évnek február havában meghalt. E napokban lesz éppen egy éve, hogy az előrehaladt korú, de erőteljes főpapot tanintézetünk kebelében tisztelhattuk, a ki eljött hozzánk, és mondhatom: szívesen jött, hogy az érettségi vizsgálatokon: elnöki minőségben közreműködjék; — ki hitte volna ekkor, hogy az a férfiú, kinek erőteljes szervezete, szívóssága, rugékonysága évtizedekre terjedő életet látszott még nekie biztosítani, hogy az a férfiú — ismétlem — egy rövid évnek a leforgását sem érve meg, hazájának, melyet oly hően szeretett, protestáns egyetemes egyházunknak, különösen egyházkerületünknek, melyen oly odaadóan csüggött s melyért oly sokat tett, felejthetetlen halottja lesz! Ki hitte volna ekkor, hogy mi vagyunk azon tanintézet, hol utólszor végzé a megboldogult főpásztori hivatalából folyó amaz elnöki teendőket szigorú igazságossággal, de jó szívvvel, tapintattal és kegyelmesen. Ki hitte volna ekkor, hogy csak ravatalánál róhatjuk le már hálánknak, tiszteletünknek adóját azon atyai

jóságért, pártfogásért, támogatásért, melyet fejlődésben levő tanintézetünknek érdekében, pár évvel ezelőtt is az egyházkerületnél, az egyetemnél s a magas tanügyi kormányznál a legnagyobb készséggel, lelkiismeretességgel és hivatalos állásának egész súlyával kifejtett. S midőn körünkből távozott, oly biztatóan, oly buzdítólag mondá: haladjanak tovább is előre, oly irányban, oly szellemben mint eddig! Ki hitte volna ekkor, a búcsú pillanatában, hogy soha többé nem leszen alkalmunk elébe állani, hogy meghalljuk az ő igazságos ítéletét, tanácsát, lelkesítő biztatásait!

De megfoghatlanok s végére járhatlanok az Úrnak utai. S mi csak a megboldogultnak tanítását követjük, ha megálázódunk az Úrnak akarata előtt s megnyugosunk az Úrnak végzéseiben.

Azon tiszteletből kifolyólag, melylyel a megboldogult iránt viseltettünk, halálának hírére azonnal kitűztük a tanintézet épületére a gyászlobogót, főgymnasium és tanári kar koszorút helyezt a ravatalra, s Rozsnyón a végtisztességtételnél iskolánkat Sexty Gyula főgymn. tanácsos és Leffler Sámuel tanár képviselték. Részt vettünk továbbá testületileg a gyászszertartáson, melyet a helybeli egyház rendezett az ágost. ev. templomban; sőt a főgymnasium maga is, lerovandó a hála és kegyelet adóját a nagy halott iránt, gyászünnepélyt rendezett márczius hó 22-ikén, mely ünnepély alkalmával az egész tanuló ifjuság, tanári testület s a főgymnasium kormányzó tanácsa tagjainak jelenlétében Porubszky Pál főgymn. tanár tartotta a jeles szerkezetű, tartalmas s mély hatást keltett emlékbeszédet.

Legyen a dicsőültnek emlékezete áldott!

Legyen üdvözölve az új püspök!

Olvastam valahol, hogy az életnek poesise abban áll, hogy a fájdalomban rejlenek az öröm csirái, éppen úgy, miként hogy a sírhalmokon is feselnek virágok. — Méltó bánatunkat, nagy gyászunkat a feledhetlen főpásztor elhunyt felett enyhíti az az öröm, hogy egyházkerületünk nem szegény oly férfiakban, kik a megboldogult főpásztornak méltó utódai lehettek; az öröm, hogy a jelöltek között méltán

foglalhatott helyet főgymnasiumunk kormányzó tanácsának ez idő szerint egyik tagja, a közel multban azonban még egyházi részről egyik elnöke Farbak József úr; az öröm, hogy a férfiú, a ki utóda lett Czékus Istvánnak a püspöki méltóságban, az egyházkerület többségének akarata szerint főtiszt. Zelenka Pál püspök úr, a protestáns egyház egyik legkimagaslóbb alakja, kinek eddigi működése s jellemének ismert tulajdonai biztosítékul szolgálnak arra, hogy ő éppen úgy, miként dicsőült elődje, bokros és sokoldalú teendői mellett, hervadhatlan érdemeket fog szerezni általában a nevelés, különöbben a középiskolai nevelés nagy fontosságú ügye körül; mert hiszen eddig is, mint egyházmegyénk főesperese főgymnasiumunknak működését kiváló figyelmére méltatta. E feltevésre, e meggyőződésre jogosítanak, reményeinket ápolják ő főtisztelendőségének azon szavai is különösen, melyek püspökké történt megválasztatása után az igazgatóhoz intézett levelében foglalvák, s a mely levélben egy nemével a nemes ambíciónak írja: „Munkájuk munkám, örömük örömem. Ily viszonyban is maradok, a ki voltam: ügynek, személynek meleg keblű barátja. Multjuk biztosíték, hogy fénylő ezen intézetünk jövőre is be fogja teljesen tölteni magas feladatát.“ Majd ismét: „Köznapi munkámat Isten segedelme hívásával megkezdvén, azon kettős óhajással köszöntök be, vajha tudnék az igazgató úrral és a tisztelt tanár urakkal szellem, eredmény és rend dolgában iskolánk teljes sikerén közreműködni; vajha tudnám a t. tanári kar egyházas és kartársi közszellemének hatását együtt-működésünk minden ágazataiban szemlélni!“

Legyen üdvözölve az új püspök, legyen áldás rajta, legyen áldás munkáján!

A tanári testületben történt változások.

Még a megelőző tanévben, Szappanos Péter rajz- és tornatanár, eleget teendő mint egyéves önkéntes katonai kötelezettségének, azon kéressel fordult a nm. vallás- és közoktatásügyi minister úrhoz, tartaná fel számára a főgymnasiumunkban elfoglalt rajz- és tornatanári tanszéket. A minister úr,

a főgymn. tanács által is pártolt kérelemnek helyt adva, Szappanos Péter helyére, egy évre, ideiglenes minőségben Végh Endrét nevezte ki. Végh Endre azonban időközben elfogadván Szepsi-Szent-Györgyön a neki felajánlott tanári állást, helyét tanintézetünkben el nem foglalhatta. Miután pedig az intézet rajz- és tornatanár nélkül nem maradhatott, a tanév-küszöbön és újabb pályázat hirdetésére pedig idő nem volt: a főgymn. tanács azon utasítással küldte Budapestre a ministeriumhoz az igazgatót, hogy ott személyesen megjelenvén, rövid úton eszközölje ki egy rajztanárnak kineveztetését. S igazgatónak csakugyan sikerült is a német. vallás- és közoktatásügyi ministeriumban nyert szóbeli meghatalmazás alapján Schwarcz Mór képesített rajztanárt iskolánkhoz meghívni. Schwarcz Mór szeptember 3-án foglalta el az ideiglenes rajztanári állást és dicséretes szorgalommal, igyekezettel eleget is tett kötelezettségének. A tornatanítást pedig Eitscher, Máthé, Moravszky és Porubszky tanártársak eszközölték, négy csoportba osztván fel az ifjúságot. Szívesen üdvözöltük, láttuk körünkben Konez Ákos egri egyházmegyei áldozópapot mint r. kath. hittanárt és Weisz Mór igazgatótanítót mint izraelita vallástanárt.

Az iskolai év kezdete.

A beiratások szeptember hó öt első napján eszközöltettek. Ugyanekkor tartattak a felvételi és javító vizsgák. Hatodikán vette kezdetét a rendes tanítás. Tizennyolczadikán olvastattak fel s magyaráztattak meg a fegyelmi szabályok a tanári testület s a főgymnasiumi tanács tagjainak jelenlétében, mely alkalommal igazgató intézett a tanuló ifjúsághoz buzdító beszédet, szorgalomra, kitartásra s jó magaviseletre intvén őket.

Beiratkozott a tanévben 256 nyilvános, 47 magán-, összesen 303 tanuló. Ezek között vallásra nézve volt: ágostai evang. 77; református 53; r. kath. 63; g. kath. 6; izraelita 105. Helybeli 126; megyebeli 101; más megyebeli 74; volt egy steier és egy galicziai s egy ausztriai születésű. Év közben, betegség következtében kénytelen volt megszakítani tanulmányait 4 tanuló, végkép kimaradt 5; maradt a tanév végén 295.

Összehasonlítva az ez évi létszámot a tavalyival, a növekedés 4. Legnagyobb volt a létszám a III-adik és I-ső osztályokban, melyekben a tanuló-ifjúság elérte a törvényben meghatározott maximális számot, a hatvanat, nemcsak, hanem az igazgató azon kényszerhelyzetbe jutott, hogy kénytelen volt néhány később jelentkező tanulóval szemben a felvételt egyszerűen megtagadni, vagy oda utasítani a szülőket, hogy a nm. vallás- és közoktatási minister úrhoz folyamodjanak kivételes felvételért. E tényt hangsúlyozva ezennel fel is hívom az érdekelt szülők figyelmét, különösen a helybeli, az ágost. evang. szülőkét, hogy szem előtt tartva a jövő tanév elején a beiratásra kitűzött időt, fiaik felvételével ne késse- nek, hanem a beiratkozás első napján jelentkezzenek.

A tanuló ifjúságnak tömegesebb jelentkezése az alsó három osztályok egyikébe vagy másikába, illetőleg az a körülmény, hogy több tanuló a nagyobb létszám miatt nyilvános tanulóként felvehető nem volt, egyik oka annak, hogy a bejegyzett *magántanulók* száma még mindig elég tekintélyesnek mondható.

Tanári tanácskozmányok.

A tanítás menete, eredménye.

Tanulmányi, fegyelmi s az egyes tantárgyak methodikus kezelésének megbeszélése tárgyában 15 értekezletet tartotunk. Beható eszmecsere tárgyát képezte a többek között a német és görög nyelvi tanításnak szőnyegen levő kérdése. S október hó 28-ikán tartott conferentiáján akként döntött e tárgyban a tanári testület, hogy a VI-ik és VII-ik osztályokban a német nyelvi tanórák számát egygyel-egygyel megszorította a görög nyelv rovására. Ez elhatározásra különösen két főök indította a tanártestületet. Először az egységes középiskola felé való törekvés, mely a gymnasium egyetlen modern nyelvének, a németnek intensivebb tanítására kötelez; másodsor az a körülmény, hogy gymnasiumunk tanulói, városunk és vidékünk specialis jellegénél fogva az iskolán kívül nem találnak alkalmat, hol e nyelvet gyakorlatilag elsajátíthatnák. Sőt ez okoknál fogva s a jelzett

kettős czél elérése érdekében a tanártestület tovább ment; elhatározta ugyanis azt, hogy német nyelvű gyakorlati tanfolyamokat rendez az arra önként vállalkozó tanulók részére, a mely tanfolyamokon, társalgás által oda törekszik a tanár, hogy a tanulók a hallott német szót alkalmazzák, és gondolataikat ezen a nyelven rögtön kifejezni is tudják. A tanulót, az embert környező tárgyak és viszonyok képezték a tanítás anyagát, a nyelvtani fejtegetések mellőzésével. Hogy pedig a tanulóknak minél több alkalmuk legyen e nyelv gyakorlására, német nyelvi ismereteik szerint kisebb csoportokba soroztattak. Ily csoport a lefolyt tanévben három volt, Chotvács Ágost, Eltscher Simon és Moravszky Ferencz tanárok vezetése alatt.

Az első csoportban 16 tanuló vett részt a legfelsőbb 3 osztályból, még pedig a VIII-ikből: 5, a VII-ből: 6, a VI-ből: 5. — A második csoportban részt vettek az V-dik osztály tanulói közül 6-an, s a IV. (4) és III. (5) osztály azon tanulói, kik a német nyelvben már némi haladást mutattak; összesen 15-en.

A harmadik csoportban voltak a IV-dik osztályból 4-en, a III-dikből 9-en, a II-ből ketten, az I-ső osztályból szintén ketten. Összesen: 17-en.

A három csoportban összesen 48 tanuló vett részt.

Megjegyzendő, hogy az I-ső és II-dik osztályból csak azok vétettek fel, kik a német nyelv némi ismeretével már birtak.

Mint minden dolog kezdetén, úgy itt is merültek fel nehézségek, a melyek az eredményre bénítólag hatottak; mint például az a körülmény, hogy igen különböző előképzettségű fiúk kerültek egy és ugyanazon csoportba; de e didaktikai szempontot alá kellett rendelni a paedagogia azon követelményének, melyszerint az egykorúak lehetőleg egy osztályba kerüljenek össze. A lassu, hosszabb időhöz kötött haladás is elcsüggesztett egyeseket. Eltekintve mind ettől, a próba sikeresnek mondható; végleges ítéletet azonban csak több évi tapasztalás után lehet majd mondani.

Nem mulaszthatom el e tárgynál megjegyezni, hogy végtelenül sajnálnám, s az ellen jó eleve határozottan tiltá-

kozom is, ha valaki chauvinusmusból a tanári testületnek ezen intézkedését germanizálásnak tekintené; mert mi sincs ennél távolabb tőlünk. Intézkedésünk a legjobb szándék szüleménye s tanítványaink jól felfogott érdekében történt.

Egyéb tantárgyakban, természetesen a tanulók szorgalma, képessége szerint az elért eredmény különböző volt, de általában, egészben véve, kielégítőnek mondható.

Vallás-erkölcsi s fegyelmi állapot.

Az ifjúság jellemének oly irányban való fejlesztése, hogy abban a vallásos és erkölcsi érzés, a rend és fegyelem szeretete mindinkább és inkább erősödjék, fontos, elsőrendű tisztét, feladatát képezte a tanártestületnek a lefolyt tanévben is. S dicséretére legyen mondva a tanuló-ifjúságnak: kifogástalan magaviselete által megmutatta, hogy a figyelmeztető, intő szót nemcsak meghallgatja, de követi is. Egyetlen egy esetben kellett a tanári széknek, mint fegyelmi bíróságnak itélni, büntetni. Igazgatói megrovás négy tanulót sujtott.

A vasárnapi s ünnepi istenitiszteleten — a zordon napok kivételével — a tanulók résztvenni voltak kötelesek. — Nt. Bartholomaeidesz János t. főesperes készítette elő a gymnasiumi confirmandusokat; s az egyháznak ezen új tagjai zöld csütörtökön járultak első ízben az Úr asztalához. Május hó 18-kán az összes ágost. ev. tanuló-ifjúságnak s tanártestületnek Leffler Sámuel tanártársunk, nt. Farbaky József esperes úr közreműködésével szolgáltatotta ki az Ur szent vacsoráját. A más vallásfelekezethez tartozó tanulók saját hitoktatóik vezetése s utasításai szerint végezték áhitatosági gyakorlataikat.

Az iskola egészségi állapota.

Tanulók, tanárok egészségi állapota a lefolyt tanévben rosszabb volt, mint a megelőző években. A városunkban őszszel szórványosan előforduló vörheny megkímélte ugyan tanítványainkat, de a tél folyamán járványossá vált influenza megtámadott tanárt, tanítványt egyaránt. A tanártestület 5 tagja, s 87 tanuló kapta meg e kinos betegséget; de mert

nem egyszerre, nem egy időben lépett fel közöttünk a betegség, a tanítást nem függesztettük fel, sőt helyettesítés által a beteg tanár órái legtöbb esetben meg is tartattak. — Négy tanuló tüdő- és légző szervi bántalmak miatt, orvosi tanács folytán, megszakította tanulását, de a veszélyen már ezek is túl vannak.

A védhimlőoltást szabályozó 1887. évi XXII. törvény-cikk §§-ai a legszigorúbban szem előtt tartattak, s azok a tanulók, kik nem voltak képesek újraoltási bizonyítványt felmutatni, dr. Trajtler Soma iskolai tanácsos és főgymnas. orvos ur által újra oltattak. Ez idén 15 tanuló lett újra oltva s díjmentesen; sőt Trajtler orvostudor ur az oltóanyagra befolyt összeget is a zászlóalapnak ajándékozta.

Ifjusági egyesületek.

Tanintézetünkben két ifjusági egyesület állott fenn:

A) Bessenyei kör.

A Bessenyeiről elnevezett önképző kör e tanévben október hó 7-én alakult meg a VI—VIII. osztály tanulóiból, kikhez még az V. osztály tanulói mint hallgató tagok csatlakoztak. Rendes tagja volt a körnek 37, hallgatója 13, összesen 50.

Tisztviselőkül az ifjuság részéről következők választattak: Szesztay Zoltán VIII. o. t. alelnök, Szopkó Dezső VIII. o. t. titkár, Kubacska András VIII. o. t. főjegyző, Mikecz István VIII. o. t. főkönyvtáros, Virágh István, majd Rézler Jenő VII. o. t. pénztáros, Adamovics András VII. o. tanuló aljegyző, Pazár Béla VII. o. t. ellenőr, Dietz Miklós és Mezőssy László VI. o. t. alkönyvtárosok.

A tanári kar részéről a kört *Porubszki Pál* vezette.

A kör az alakuló és egy rendkívüli ülésen kívül tartott 21 rendes ülést. A tagok munkássága szavalatok előadásából, dolgozatok és bírálatok felolvasásából állott. A szavalatok közül kettő dicséretet nyert, hat pedig sikert aratott. A beadott dolgozatok közül kettő a kör dicséretében részesült.

Deczember havában pályakérdések tüzetek ki, számszerint hét. A husvétig beérkezett pályamunkák közül a következők nyertek jutalmat:

Szesztay Zoltán VIII. o. t. „Vándor felhő“ czimű költeményeért egy darab 10 frankos aranyat;

Bajdik György VII. o. t. „Néhány szó a rovarokról“ cz. értekezéseért 3 forintot; végre

Keresztessy Gyula VI. o. t. „Mivel táplálkozunk?“ czimű értekezéseért 2 forintot kapott.

B) Ifjusági dalkör.

Az ifjusági dalkör a lefolyt tanévben is megalakult Zsák Endre vezetése mellett 22 taggal a felgymnasiumi ifjuság köréből.

Örvendetes körülmény gyanánt szolgál a tény, hogy a dalos körnek tagjai tanuló-ifjakhoz illő komolysággal és a dal iránt való lelkesedéssel jártak el a gyakorló órákra. Öt izben lépett fel a kör nyilvánosan, u. m.: Porubszky Pál főgymn. tanár leánykáinak: Annuskának és Lillinek, továbbá egy évvel ezelőtt még tanítványunknak: Kovács Imrének temetésén; Czékus István püspök emlékezetére rendezett gyászünnepélyen; az igazgató tanár névestéjén, és az évet bezáró ünnepélyen. Ez alkalmakkor a következő darabok adtak elő: „Csendes ölében a sírnak“ Fuss J.-tól. „Jaj de bús ez a ravatal,“ „Isten veled hű lélek“ Nagy L.-tól. „Üdvözlő és felköszöntő“ Zsasskovszkytól. „Élj sokáig, élj sokáig“ Zsasskovszkytól. „Honfiak vigyázzatok“ Kückentől.

A tanulók áldozatkészsége.

A) A „*Filléregylet*“ a lefolyt tanévben Mészáros Ferencz tanár vezetése alatt állott. A tanári kar határozata folytán a filléregyleti és a helyi gyámintézeti gyűjtés egyesítve eszközöltetett akként, hogy minden osztályfőnök a hét első napján beszédte a tanulók krajczáros adományait, s a begyűlt összeget a vezető tanárnak adta át, ki azt gyümölcsözőleg pénzügyintézetben helyezte el. A 37 izben eszközölt gyűjtés eredménye, hozzáadva az ifjuság urvacsorája alkalmával be-

gyűlt s nt. Bartholomaeidesz János és Farbaky József helybeli lelkész urak által felajánlott 1 frt 71 krt, 99 frt 76 krt tesz ki. Az adakozás így oszlik meg:

I. osztályban begyűlt	12 frt 74 kr.
II. „ „	15 „ 04 „
III. „ „	17 „ 58 „
IV. „ „	6 „ 58 „
V. „ „	16 „ 60 „
VI. „ „	9 „ 81 „
VII. „ „	9 „ 40 „
VIII „ „	10 „ 30 „
Urvacsora alkalmából	1 „ 71 „
összesen	<u>99 frt 76 kr.</u>

Ezen összeg a tanári kar határozata folytán ekként osztott el:

1. Rozsnyói kerületi árvaháznak újévkor . . .	10 frt 10 kr.
2. A tályai ág. ev. templom renoválására . . .	5 „ — „
3. A hegyaljai gyámintézetnek a folyó évre . . .	10 „ — „
4. Leopoldianumra	2 „ — „
5. Helyi gyámintézeti alaptökéhez	5 „ — „
6. Kilencz szorgalmas tanuló jutalmazására . . .	67 „ — „
7. Filléregyleti alaptökéhez	— „ 66 „
összesen	<u>99 frt 76 kr.</u>

A filléregylet tőkésített vagyona 1890. jul. 1-én 151 frt 58 kr.

A helyi gyámintézet tőkésített vagyona 1890.

julius 1-én . . . . . 15 frt 75 kr.

B) A zászló-alapra gyűjtött összeg 14 frt 70 kr. Adott az I-ső osztály 6 frt 30 krt., a II. o. 1 frt 90 krt., a VI. o. 1 frt 80 krt., VIII. osztály 4 frt 70 krt. Dr. Kralovánszky László ügyvéd úr Budapestről 10 frt. Dr. Trajtler Sámuel főgymn. tanácsos és iskolai orvos ur ez alapnak adta azon 2 forint 70 krnyi összeget, melyet igazgató himlőoltó-anyag beszerzési czimen az újraoltásra kötelezett tanulóktól beszedett.

Az idei gyűjtés s adakozás eredménye összesen 22 frt 70 kr., mely összeg a mult évben eszközölt gyűjtéshez (299 frt 64 kr.) csatolva 322 frt 34 krra emelkedett, s igazgató ez

összegnek birtokában, a gyűjtést továbbra beszüntette, s a budapesti Oberbauer utóda cég által a zászlót el is készítette. A kettős ripsz selyemből készült nemzeti színű lobogó egyik oldalán cser- és babérlevelekből készült koszoru közepette „A nyiregyházi ágostai hitv. evangélikus főgimnázium ifjusága 1887“ felírás olvasható arany fonallal kihimezve; a másik oldalán pedig a lobogónak színes selyem- és arany fonalakból kivarrva, kidomborítva s egységessé alakítva a magyar korona, Nyiregyháza városának czimere és a főgymnasium pecsétjében látható jelvények: a biblia, benne ezen felirással: Példabeszéd. III. vers 1. 4. láthatók. A lobogón szemlélhető magyar korona a magyar állam-eszmét, mondhatnám még: az államsegélyt, melyben a főgymnasium részesül, jelzi; Nyiregyháza városának czimere, a főgymnasiumnak a város által történt alapításának tényére emlékeztet. A nehéz arany rojttal s bojttal ellátott lobogóról még fehér moire szalag függ le.

A lobogó rúddal, tokkal, boritékkal 312 frt 13 krba került, a szalag s rojt a szalagra 17 frt 10 krba; összes kiadás 329 frt 23 kr. Fedezendő hiány 6 frt 89 kr.

Első ízben használta a lobogót a tanuló-ifjuság június 4-kén „Sóstón“ rendezett tavaszi mulatsága alkalmával, mely mulatság derült jókedvben, a város értelmiségének jelenlétében tartatott meg.

A főgymnasiumi tanács működése.

A főgymn. tanács 10 ülésben intézte azon ügyeit iskoláknak, melyek jog- és hatáskörébe tartoznak. Intézkedései s határozataiból különösen kiemelendő azon atyai jóindulat, melyet a szorgalmas, törekvő, tehetséges és szegény sorsu tanulók iránt — vallásfelekezeti különbségre való tekintet nélkül — mutatott, 552 forintnyi tandíj s 250 forintnyi tápintézeti díjat engedvén el nekik.

Az ifjuság testi erejének fejlesztését, az egészségnek megtartását czélozta a tanári testület akkor, a mikor indítványba hozta, hogy a tanuló ifjuság részére egy játszó- és labdázó tér rendeztessék be, közel a szabadban. A főgymna-

sium tanácsa, a felelősség tudatában s helyes érzéssel az ifjuság egészségügyi érdekei iránt, a legmelegebben karolta fel az indítványt s vállalta el a közreműködést Nyiregyháza városa tanácsa és képviselőjénél, hogy e nagy fontosságú egészségügyi intézkedés mielőbb megvalósulást nyerjen.

Hogy kiváló érzéssel bír a főgymn. tanácsa iskolánk anyagi ügyei iránt is, mutatja a szigorú gazdálkodás és pontos ügykezelés, mutatja az a tény, hogy a múlt évben képes volt 3 ezer forintnál többet fizetni tőkében és kamatban azon adósság törlesztésére, mely adósság a gymnasiumi épület felemeléséből származott; s a mi fő, törlesztette a tanács az adósságot a nélkül, hogy elvonta volna bármi részben is a pénzbeli eszközt attól, a mi a tanítás czéljaihoz feltétlenül szükségesnek mutatkozott. Bizonyítja ez állítást azon tény, hogy taneszközökre ez évben is többet adtunk ki 800 frtnál, és hogy tetemes költséggel kiköveztette a főgymnasiumi épület környékét s kőből készített átjárókat csináltatott a gymnasiumi épületből a külön álló téli tornacsarnokba.

Nemes gondolkodásról, fenkölt lelkületről tanuskodik a főgymn. tanácsnak azon határozata, melyben nemcsak a legmelegebben üdvözli a nm. vallás- és közoktatásügyi minis-tert azon szándékáért, mely szerint a felekezeti középiskolák tanárait is hajlandó az országos nyugdíjintézet kötelékébe felvenni, s részökre ugyanazokat a kedvezményeket biztosítani, a melyeket a köztisztviselők nyugdíjazásáról szóló 1885 évi XI-ik t. cz. az állami tisztviselőknak biztosít; — hanem a legnagyobb készséggel kijelentette, hogy kész a főgymnasium pénztára minden, az országos nyugdíjintézetnél biztosított tanára után az iskolának, a meghatározandó illetéket fizetni is.

Látogatások.

Junius hó 5-ikén érkezett körünkbe ns. Békési Gyula királyi tanácsos s debreczeni tankerületi főigazgató úr, mint a tanügyi kormány képviselője s hivatalos látogatását junius 6- és 7-ikén végezte. A főigazgató úr minden osztályt kétszer is meglátogatott, végig hallgatta a tanárok előadását

s a tanulók feleleteit. Megnézte a könyv- és szertárakat s miután mindenről meggyőződést szerzett magának, megelégedésének adott kifejezést.

Látogatásával szerencsétlente iskolánkat junius 14-ikén Szabolcsvármegye főispánja mlts. Kállay András úr s az igazgató és tanárok által fogadva s kalauzolva megnézte az összes osztályokat, gyűjteményeket, a téli tornacsarnokot; érdeklődéssel nézett végig néhány természettani kísérletet s élet-tani praeparatumot. Közel két órai időzés után távozott ő méltósága körünkből.

Adományok.

Főgymnasiumunk a lefolyt tanévben következő pénzbeli adományban részesült:

1. A nyiregyházi Takarékpénztár a tanári nyugdíjalapnak 100 frtot adott.
2. Boldog emlékezetű Leveleki Sije, leveleki földbirtokos, végrendeletileg 200 frtot hagyományozott a főgymnasium pénztárának, mely összeget az örökösök nevében, Halasi János ügyvéd s végrendeleti végrehajtó úr a pénztárba be is fizetett.
3. Boldog emlékezetű S. Kohn Hermann ugyancsak a főgymn. pénztárnak 100 frtot hagyományozott. Ez összeget a megboldogultnak öcsese: Kún Mátyás úr fizette be a pénztárba.
4. A helybeli nőegylet a főgymn. tornacsarnokban rendezett thea-estélyek jövedelméből 20 frtot küldött.
5. Nyiregyháza városa a tápintézetnek 50 frtot adott.
6. Egyházkerületi segély czimen befolyt 62 frt 84 kr.
7. Egyházkerületi gyűjtésből befolyt a tápintézetnek 399 frt 26 kr.
8. Helybeli gyűjtésből a tápintézetnek 128 frt 90 kr.

A végrendelezőknek emléke legyen áldott. Egyéb jóttevőinknek e helyen is hálánk és köszönetünk!

Azon pártfogóit tanintézetünknek, kik más nemű adományaikkal voltak szivesek szertárainkat megajándékozni, adományaik felemlítésével az illető rovatban tartjuk kedves kötelességünknek megnevezni.

Könyv- és szer-tárák.*1. A) Tanári könyvtár.*

Ez évben szaporodott vétel útján önálló szakmunkákkal, folyóiratokkal; az újonnan beszerzett térképek, történelmi képek, szobrok a „philologiai-történelmi muzeum“-nak vetették meg alapját. Vétel útján szaporodott 14 kötetel; ajándék útján 119 kötetel és 4 füzetel, összesen 133 kötet, 4 füzetel.

Önálló művek. Conrad Rethisch: Jahresberichte über das Schulwesen 3 kötet. Danczer Alfons: A mi hadseregünk 1 k. Straub Sándor: Részletek az elektrotechnika köréből 1 köt. Dr. Kelen József: A testgyakorlat kézikönyve 1 k. Porzsolt Lajos: A tornázás kézikönyve 1 k. Szarvas Gábor, Simonyi Zs.: Magy. nyelvtörténeti szótár 1 k. 8 füzet, 2 kötet 4 f. Szilágyi Sándor: Magyar történelmi életrajzok I—V. kötet. Összesen 14 kötet.

Ezekén kívül a következő szaklapok és folyóiratok rendeltettek meg: Tanáregyleti közlöny, Philologiai közlöny, Magyar nyelvőr, Földrajzi közlemények, Századok, Figyelő, Evang. egyház és iskola, Protestans egyházi és iskolai lap, Közoktatásügyi szemle, Magyar philosophiai szemle.

Ajándékozás útján nyert művek.

Ntiszt. Bartholomaeidesz János t. főesperes úr ajándéka: Dr. Masznyik Endre: Luther élete 3 füzet. Lukács Ödön: Nyiregyháza története 1 kötet. Breznyik János: A selmeczbányai ág. hitv. ev. egyház és lyceum története 2 k. Csecsetka Sámuel: A magyarhoni ág. hitv. ev. egyház egyet. theologiai akadémiájának évkönyve 1885—86, 1 k. Hörk József: Az ev. tiszakerület püspökei 1 kötet.

Mélt. Kállay András főispán úr ajándéka: Museum nationale: Acta litteraria mus. hung. 1 k. Petronii Arbitri: Satyricon 1 k. Eutropii: Romanae Historiae 1 k. Bárótzinak minden munkái 2 k. Verseggy-Kardos: Mocskolódása 1 k. Ant. Ardia: Tripartita tuba catech. 1 k. Árokszállásy-Wayay: Tuba catechetica 2 k. J. Balogh: Tuba catechetica 1 k., Miscellanea 1 k. P. P. Rosenberger: Rosenfrüchten 1 k. A. F. Leodii: Catechismus 1 k. Vincent. Talenti: Compendium 1 k. G. Sta-

nihurst: Dei historia 1 k. J. Wagner: Ludi teatrales 1 k., Praxis bonae vitae 1 k., Amoenissimi discursus 1 k. H. Balde: Veritates christianae 1 k. J. Barclaii: Angenis 1 k. P. Firmianus: Saeculi genius 1 k. T. L. Pakots: Fructus Divinae gratiae 1 k. R. Ildefonso: Operarius evangelicus 1 k., Vitae 1 k. T. L. Kempis: Viator Christianus 2 k. G. Olsavszky: Euphiander 1 k. Baranyay Pál: Lelki paradicsom 1 k. Vásárhelyi Pál: Elmélkedései 1 k. C. Wagner: Collectanea genealogico-historica 1 k. T. Kazi: Historia regni hungariae 1 k. A. G. Busbequii: Omnia 1 k. K. G. Rumi: Geogr.-stat. Wörterbuch 1 k. Goldasti: Aurea bulla Caroli IV. 1 k. J. A. Kereszturi: Compendium universale 2 k., Scriptorum rerum hungaricarum 1 k. J. Tomka-Szászky: Geographia 1 k. Linguer: Eröffnung der Schiffahrt a. d. Schelde 1 k., Leben u. Thaten d. Franz v. d. Trenk 1 k. J. Severini: Conspectus Historiae 1 k. G. R. Berzeviczi: De commercio Hungariae 1 k. C. Szerdahelyi: 1 k. Gy. Olsavszky: Generales Cassoviae 1 k., Epistolae Matthiae e. q. s. 1 k. F. Ungewitter: Polens letzte Anstrengungen 1 k. G. Bucelini: Rerum anglic. chronologiae 1 k. Fragmenta nat. historiae 1 k., Synopsis rerum gestarum 1 k. Közönséges geographia 1 k. Supplementum analectorum t. scep. 1 k. Chr. Matthiae: Theatrum hist. quattuor monarchiae 1 k., Saeculum arcis Gimes 1 k. Hrabovszky Dávid: Utazási rajzok 1 k. Fessler után: Három magyar nagy királyok 1 k. C. G. Schultz: Ressuo aevo gestae 1 k. M. Horváth: Historia arcana belli Turcici 1 k. B. J. Eötvös: Acta comitialia 1 k. Magyar orsz. gyűlés Jegyzőkönyve 1 k. B. J. Eötvös Extractus legum 1 k., Decisiones curiales 1 k., Origo et status Hajdonicalium opp. 1 k. M. Vutshetich: Leges criminales 1 k. Archiep. Strigoniens.: compendio dati 1 k., Horologium principum 1 k. J. Kassich: Extractus ordinationum reg. 2 k. St. Huszthy: Ius hungaricum 1 k. Kallós L.: Magyar polgár-jog 1 k. Ius hung. privatum 2 k. A. Kubinyi: Lexicon iuris hung. 1 k. H. B. Gitault: Codex Napoleonianus 1 k., Ordo iudiciarius 2 k., Articuli comitiorum 1 k., Institutiones de iuribus 1 k. Zimmermann J. G.: A nemzeti büszkeségről 1 k., Ordo criminalis 1 k. J. Csauzánszky: Extractus benigni urbarii 1 k.

J. Szegedy: Ius hungaricum 1 k. Korozmics Móricz: Tabulae matheseos 1 k. H. W. Palzt: Pflanzenbau 1 k. Fr. Hartmann: Therapie 1 k. Rónai J.: Fajkeletkezés 1 k. A. Tolnay: Compendium pathologicum 1 k. J. W. Bourscheid: Taktik u. Logistik 1 k. Szilágyi S.: Ausztriai paraszt 1 k. J. Christ: Obstbaumzucht 1 k. Nagyváti János: Mezei gazda 1 k. W. Schroen: Oeconomica 1 k. Kovács M.: Az emberi élet meghosszabbítása 1 k., Orvostan 1 k. Pariz-Pápai Bod: Dictionarium lat. hung. 1 k. J. C. Bremer: Lat. Wörterbuch 1 k. Dictionarie francois allemand. 1 k., Calendarium titolare (1788) 1 k. Calendarium titolare (1821) 1 k. Calendarium titolare (1765) 1 k. Fenelon-Haller: Telemakus 1 k. F. Vári: Carmina 1 k. J. Balde: Opera poetica 1 k., Bruderzuist 1 k. Fr. Petrarchae: Libri II. 1 k. J. Horváth: Elementa matheseos 1 k., Institutiones logicae 1 k. Chrestomathia 1 k. J. Sonnenfels: Geschäftsstil 1 k. J. A. de Lugo: Handbuch der Geschäftsaufs., Rudimenta historica 1 k.

Tarczali Dezső úrtól: Toldi Ferencz irodalmi beszédei 2 k. B. Eötvös József emlékbeszédei 1 k.

Özv. Nádassy Károlyné urnőtől: Balázs Sándor: Emlékönyv a magyar akadémia megnyitására 1 k.

Dr. Vietórisz J urtól: I. C. Vietórisz: De I. M. Bruti historiae Hungaricae latinitate 1 f.

Összesen 119 kötet 4 füzet. Könyvek kötésére 72 ft fordított.

B) Ifjusági könyvtár.

Az ifjusági könyvtár összes műveinek száma 373 mű, 509 kötet. Jelen tanévben a következő művek rendeltettek meg: Arany János prózai dolgozatai 2 k. — Szász Károly műfordításai 3 k. — Kazinczy Ferencz: Pályám emlékezete 1 k. — Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei 1 k. — Eötvös József br.: A falu jegyzője 2 k. — Jósika Miklós br: Abafi 1 k. — Kármán József: Fanny hagyományai 1 k. — Kiss József költeményei 1 k. — Vas Gereben: Garasos arisztokracia 1 k. — Gyulai Pál: Katona J. és Bánk bánja 1 k. — Jókai Mór: Az új földesúr 4 k. Életemből 1 k. — Kölcsey Ferencz: Válogatott prózai munkái 1 k. — Összesen 22 frt értékben.

Könyvtárőr: Porubszki Pál.

2. Természettani szertár.

A természettani szertár vétel utján a következő műszerekkel gyarapodott:

1. Megérkezett a mult tanévben megrendelt két homorú tükör állványon hő- és hangtanhoz (42 frt). 2. Csó a Hoffmann-féle sóbontóhoz (1 forint 20 kr). 3. Négy darab izzó lámpa (7 frt 20 kr). 4. Villamos harangjáték állványon (5 frt 50 kr). 5. Villamos üvegátfúró készülék (3 frt 50 kr). 6. Oppelt-féle syrén 24 lyuksorral (8 frt 50 kr). 7. Fújtató kaucsukból az előbbihez (3 frt 80 kr). 8. Ellenálló szekrény 0.1—1000 Ohmig (25 frt). 9. Voltmérő és Ampére-mérő közös szekrényben (50 frt). Érték: 146 frt 70 kr.

Szertárőr: Mészáros Ferencz.

3. Természettajzi szertárak.

1. *Ásványtani szertár.* Ezen szertár dr. Szokol Pál felsőbányai igazgató újabb ajándékából a következő részint hazai, részint külföldi ásványpéldányokkal szaporodott: diaphorit értékes ritkaság (Felsőbánya), calamin (Altenberg), pyrit (Dognácska), agalmatolit (Sztrimbuly), holdkő (orthoklas, Ceylon), jasp-achát (India), biotit (Bilin), asphalt (Hagymádfalva), Saphir (Uj-Seeland), Auripigment (Moldova), serpentin (Erdély), basalt kőzet (mandola köves, Blidar, Szatmármegye).

2. A *növénytani szertár* számára megvétettek a Kálazdy nővérek budapesti gyárából a következő münövény-minták folytatólag: Coffea arabica, citrus limonium, citrus aurantium, jucca gloriosa, acanthus, taraxacum officinale, quercus pedunculata, quercus cerris, avena sativa, primula veris, lamium maculatum, vitis vinifera, aesculus hypocastanum. Ezen növényminták ára 41 frt 46 kr.

3. Az *állattani szertár* részére megszereztetett vétel utján egy rovargyűjtemény, melynek mind a hét rendjét Gammel Alajos rovarok raktárosa Budapesten rendezte és állította össze. Ugyan ő e gyűjteményt, mint főgymnasiumunk tulajdonát, ki is állította a budapesti IV. ker. községi reáliskola egyik tantermében. Frivalszky János kir. tanácsos és a nemzeti muzeum természetrajzi tárának igazgatója szives volt a

gyűjteményt úgy tudományos rendezés, mint az egyes rovarfajok helyes meghatározása tekintetében felülvizsgálni és úgy ő, mint számos szakférfi a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott arról. A rovarok több ezer faja 50 fiókban és ezek elhelyezésére alkalmas szekrényben van eltéve. Képviselve vannak a gyűjteményben az összes honi rovarfajok, melyek a mező és erdőgazdaságra károsak, kifújt hernyókkal, bábokkal, munkáikkal és mindenféle biológiai tárgyakkal tanúságosan feltüntetve. Tartalmaz ezen felül több rovar-ritkaságot is. A főgymnasium igazgatósága Frivalszky János urnak a gyűjtemény felülvizsgálásáért, az államvasuti igazgatóságnak az elszállításnál tanusított előzékenységeért, végre Gammel Alajos urnak a gyűjtemény szakszerű és a tudomány mai színvonalán álló összeállításáért elismerését kifejezni kedves kötelességének tartotta. — A gyűjtemény ára szállítási és egyéb költségekkel együtt, mintegy 350 frt.

Vétel útján megszereztettek továbbá a következő kitömtött madarak: fringilla spinus 2 drb, troglodytes parvulus 2 drb, fringilla carduelis 2 drb, fringilla cannabina, kanári keresztezés 2 drb, jynx torquilla, picus major, sterna minuta, larus tridactylus, merops apiaster, upopa epops, falco tinnunculus, falco buteo 2 drb, charadrius auratus.

Ugyancsak a madarak tára részére ajándékoztak: *Kerekréthy Miklós* úr csikorgó baglyot (*strix aluco*), *Textorisz Viktor* úr egy fiatal suholyt (*str. bubo*), *Eggert Géza* úr pedig egy halászi határban lőtt és vidékünkön ez idő szerint már ritka borzas gödényt (*pelecanus crispus*). *Liptay Jenő* úr egy harcos bibiczet (*machetes tringa-pugnax*). Ezen madarak tömési s egyéb költsége 42 frt 23 kr.

4. Rajz-szertár.

A rajz-szertár a következő gipsz-öntvényekkel szaporodott: 1. Antik kéz (1 frt 80 kr). 2. Antik láb (1 frt). 3. Láb Michel Angelótól (1 frt). 4. Egész karöntvény (2 frt 50 kr). 5. Láb és lábszár (2 frt 50 kr). 6. Gyermekfő (2 frt 50 kr). 7. Fiatal satyr (4 frt). 8. Rabszolga, egész alak (8 forint). 9. Oroszlánfő (50 kr). 10. Akanthus ékitmény (2 forint).

11. Olasz renaissance ékitmény (1 frt). 12. Gyümölcs és virág tűzér (3 frt 50 kr). 15. Három gyermekfej [dombormű] (3 frt). Összesen 33 frt 30 kr.

Rajzszerár-őr: Schwarcz Mór.

5. Történelmi s philologiai szertár.

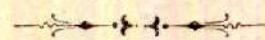
A történelmi s philologiai szertár szaporodott:

a) Vétel útján: 1. Lange-féle képekkel a történelemhez, 61 színes kép, ára 122 frt. 2. Launitz-féle képekkel a római classicusokhoz 11 kép, ára 68 frt 40 kr. 3. H. Kiepert következő 4 térképével: Imperia Persarum et Macedonum, Asia minor, Latium vetus, Graecia, ára 44 frt 16 kr. 4. Főszminták: Belvederi Apolló mellszobra (7 frt), Homer mellszobra (4 frt), toszkani oszlopfő alapzattal (4 frt), dór oszlopfő és talapzat (5 frt), ión oszlopfő talapzattal (5 frt), korinthus oszlopfő talapzattal (8 frt), római oszlopfő talapzattal (8 frt).

b) Ajándék útján: Friedmann Lázár Lajos magántanuló 3 darab régi pénzt, Martinyi László II. oszt. tanuló 4 darab Kossuth-bankót ajándékoztak.

6. Torna szertár.

A tornaszertárban kisebb javítások eszközöltettek.

III.

Jótétemények, Ösztöndíjak.

a) Az igazgató a beiratás alkalmával a gymn. alapra fizetendő egy forintot elengedte: Pazár István (VI), Pazár Béla (VII), Zsák Dezső (III), Bajdik György (VII), Honétzy Géza (I), Mráz Endre (VI), Kokorgyák György (II), Sloff Zoltán (VI), Herskovics Lajos (VIII), Herskovics Dezső (VI), Herskovics Ferencz (II) tanulóknak. Elengedett összeg 11 frt.

b) Az izraelita hitközség előjárósága részéről nyert felhatalmazás alapján elengedte az igazgató a vallástanítási díjat következő izr. tanulóknak: Csillag Sándor (1 frt 50 kr), Herskovics Ferencz (3 frt), Herskovics Dezső (3 frt), Herskovics Lajos (3 frt), Leitner Ferencz (3 frt). Elengedett összeg 13 frt 50 krajczár.

c) Félévi tandíja (12 frt) elengedett Bencs Károly, Gerhard Kálmán, Honétzy Géza, Ruzsa Endre, Sipos Lajos, Somogyi Mihály I. oszt., Csillag Sándor, Fejér Gábor, Hechter Lajos, Kovács Miklós, Kokorgyák György, Kresah Lajos, Lukrics Károly, Margitta Viktor, Szabó Miklós II. oszt., Babej László, Dániel Sándor, Jakab Mihály, Kollár Pál, Pataki Lajos, Susztek Károly, Suták Sándor, Zsák Dezső III. oszt., Janousch Rudolf, Murányi László IV. oszt., Tóth Endre V. oszt., Mráz Endre, Sloff Zoltán VI. oszt., Adamovics András, Bajdik György, Dietz Miklós, Pazár Béla VII. oszt., Herskovics Lajos, Valent Pál VIII. oszt. tanulóknak.

d) Egész évi tandíj (24 frt) elengedésben részesültek Domján Gyula, Molitorisz József I., Molnár Sándor IV., Tinschmidt Márton VI. oszt. tanulók.

e) A főgymn. tanárok fiainak egyszer mindenkorra elengedte a főgymn. tanácsa az egész tandíjat. A lefolyt tanévben két ilyen tanítványunk volt.

A harmincznyolcz, illetoleg 40 tanulóknak elengedett tandíjösszeg 552 frtot tesz ki.

f) A tápintézeti díj fele (25 frt) elengedett Herskovics Lajos VIII., Batta Elek III., Birta József III., Kokorgyák György II., Kovács Miklós II., Máté Károly I. oszt. tanulóknak.

g) Az egész tápintézeti díj (50 frt) elengedett: Szabó Gyula III. és Honétzy Géza I. oszt. tanulóknak.

Elengedett tápintézeti díj összege 250 frt.

h) Szorgalom és jó magaviselet által magukat kitüntetett tanulók következő jutalom- és ösztöndíjban részesültek:

1. Nt. Farbaky József esperes-lelkész úr Molnár Sándor V-ik és Suták Sándor III-ik osztályu tanulóknak ítélte oda a *Somogyi Dezső* nevére tett alapítvány kamatait. Az összeg, (6 forint egyenként) az alapító levél értelmében február hó 18-ikán osztatott ki.

2. A *gróf Teleky-Róth Johanna*-féle alapítványból egyenként 38 frtot kapnak Kubacska András VIII. és Pazár Béla VII. oszt. tanulók.

3. Ugyancsak Kubacska András kapja a *Szopkó Alfréd*-féle alapítvány 5 frtnyi kamatját.

4. A *Groák Zsigmond* nevére tett alapítvány kamataiban (25 frt 37 kr.) Tinschmidt Márton VI. oszt. tanuló részesül.

5. A *Haas Mór*-féle alapból egyenként 40 frtot kapnak: Valent Pál VIII., Mráz Endre VI. és Herskovics Lajos VIII. oszt. tanulók. Ez utóbbi különösen mint családjának fentartója s testvéreinek gyámola.

6. A *Nikelszky Lajos* nevére tett alapítvány kamatait (25 frt) Adamovics András VII. oszt. tanuló kapja.

7. A *Nikelszky Andor* nevére tett alapítvány kamataiban (23 frt 85 kr) ketten részesülnek: Molnár Sándor V-ik oszt. tanuló kap 15 frtot, Horváth László II-ik oszt. tanuló 8 frt 85 krajczárt.

8. Az *Augusztinyi Jánosné-Hrabovszky Antonia* alapítvány kamataiból (32 frt 44 kr.) egyenként kapnak 16 frt 22 krt Pazár István és Kubassy Béla VI. oszt. tanulók.

9. A *Zsiska-Gráf-alapból* (20 frt 60 kr.) 10 frt 60 krt kap Kresah Lajos, 10 frtot pedig Jakab Mihály III. oszt. tanuló.

10. A *Kollner Illésné-féle* alapítvány kamatait, mint szegény árva fiu Domján Gyula kapja, 9 frt 7 krt.

11. A *Szekeres János-féle* alap kamataiból (28 frt 38 kr.) kap Molitorisz József I. oszt. tanuló 10 frt 38 krt, Suták Sándor III. oszt. tanuló 6 frtot, Susztek Károly III. oszt. tanuló 6 frtot, Adamovics András VII. oszt. tanuló 6 frtot.

12. A *Bajusz-kör* alapítvány kamatait (5 forint 5 kr.) Janousch Rudolf IV. oszt. tanuló kapja.

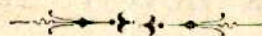
13. *Jóba Elek* 10 frankos aranyát Mikecz Miklós I. oszt. tanuló nyeri.

14. A Fillér-egylet pénztárából kapnak: Bergstein Ignác IV. oszt. tanuló 10 frtot, Lukács Ödön 8 forintot, Feldheim Ferencz VI. oszt. tanuló 10 frtot, Propper Dezső IV. oszt. tanuló 8 frtot, Mikecz Miklós IV. oszt. tanuló 5 frtot, Murányi László IV. oszt. tanuló 10 frtot, Nagy Dezső I. oszt. tanuló 5 frtot, Goldstein Zsigmond I. oszt. tanuló 5 frtot, Furmann Lajos III. oszt. tanuló 5 frtot.

15. Mint jó rajzoló a *Groskáné* rajzalapból Haisinger Viktor 7 frt 93 krt kap.

16. Tarczali Dezső úr által ajándékozott könyvet (Stanley és Emin pasa) Imre János III. oszt. tanuló kapta jutalmúl.

Tanítványaink között különböző czímen kiosztott pénzübeli jutalom s egyéb segély: 1283 forint 19 kr s egy darab 10 frankos arany.

IV.

Elvégzett tananyag.

a) Rendes tárgyak.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Máthé György.**

1. Vallástan. Het. 2 óra. Protestans: Ó-szövetségi történetek alapján hit- s erkölcsstani igazságok fejtegetése. Tank. Pálffy: Biblia történetek. Tanár: *Kovács.* — Római katolikus: Tank. „Egri közép katekizmus.“ A hitről, parancsokról és malaszteszkozökröl. Tanár: *Koncz Ákos.* — Izraelita: a) Bibliai történet. Az egyesült királyság. A szétosztott birodalom. Az első templom pusztulása. Kk. Zsenger, Hittani hármast könyv. b) Hittan. Isten 13 tulajdonsága és az ezek követéséből folyó erkölcsi kötelességek. Kk. Zsenger. Tanár: *Weisz Mór.*

2. Magyar nyelv. Het. 6 óra. Hangok. Egyszerű mondatok; beszéd és mondatrészek: szóképzés. Prózaí és költői olvasmányok elemzése, fejtegetése. Költemények emlézése, szavalása minden szombaton. Kéthetenkint írásbeli dolgozat. Tank. Szinnyei J. Magyar nyelvtan I. r. Lehr-Riedl: Olvasókönyv I. r. Tanár: *Máthé György.*

3. Latin nyelv. Het. 7 óra. Névragozás; melléknév fokragozása; névmások, igeragozás egyszerű mondatokon és olvasmányokon szó- és mondattani elemzés alapján begyakorolva. Egyes olvasmányok emlékelve. Hetenkint iskolai írásbeli dolgozat. Tank. Békéssy: Latin nyelvtan I. r. Tanár: *Máthé György.*

4. Földrajz. Het. 4 óra. Európa földrajza a legújabb miniszteri utasítások nyomán. Tank. Dr. Hunfalvy János. Tanár: *Szlaboczky Imre.*

5. Számstan. Het. 3 óra. A tízes számrendszer. Római számok. A négy számolási alpművelet egész számokkal és tizedes törtekkal. A számok oszthatóságának ismertető jelei. Közös többszörös. A négy alpművelet közönséges törtekkal. Hossz- és területmérték. Időszámítás. A hazai pénzek ismertetése. Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat. Tank. Dr. Mocnik. Schmidt: Számstan. Tanár: *Schvarcz Mór.*

6. Rajzoló mértan. Het. 3 óra. A termennyiségek általában. Planimetria. Pont, egyenes és sík származása, mérése és egymáshoz való viszonya. Különféle alpműveletek. Körvonal, kör és egyenes, két kör. Három, négy és sokszögek. Egyenlő, hasonló, összeillő idomok. Symmetricus részek. Az idomok alakítása és mérése. Tojás, elyipsis vonal. Kigyó, csigavonalak. Tank. Mendlik-Schmidt: Rajzoló geometria. Tanár: *Schvarcz Mór.*

7. **Tornászat.** Het. 2 óra. Rend- és szabadgyakorlatok; szertornázás; időnként gyalog kirándulás a szabadba; labdázás és versenyfutás. Kk. Porzsolt: „A tornázás kézikönyve“. Tanár: *Máthé György*.

8. **Műének.** Az énekről általában, a hangrendszer, a hangjegyek és a vonalrendszer, a kulcsok, az üteny, a hangok és hangjegyek értékéről, szünjegyekről. Hangtaláló gyakorlatok az első öt hang terjedelméig (különböző alaphangokból) egész, fél és negyed értékű hangjegyekkel, $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ -es üteny felosztással. Sándor Domokos „Gyakorlókönyv a népiskolai énekképzéshez I-ső füz. szerint.“ Egy és két szólamú dalok, egyhangu egyházi dallamok, heti 1 óra. Tanító: *Zsák Endre*.

9. **Szépírás.** Het. 1 óra. Magyar és német kis és nagy betűk. Tank. Vajda Pál. Tanár: *Schvarcz Mór*.

II. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Moravszky Ferencz.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestáns: Ó-szövetségi történetek alapján hit- s erkölcsstani igazságok fejtegetése. Tank. Pálffy: Bibliai történetek. Tanár: *Kovács*. — Római katolikus: Tankönyv: „Egri közép katekizmus.“ A hitről, parancsokról és malasztesszűkökről. Tanár: *Koncz Ákos*. — Izraelita: a) Történet. A babilonai fogságtól a második templom felépítéséig. A Makkabeusok szabadságharcza. A második templom elpusztulása. A zsidók története a szétszóródás óta a jelenkorig. Vallásfelekezetek. Kk. Zsenger: Hittani hármaskönyv. b) Hittan. Maimonidesz 13 hitágazata. Zsenger. c) Héberolvasás és az imák alkalom szerinti feltalálásának gyakorlása, az I. osztálylyal együtt. Tanár: *Weisz Mór*.

2. **Magyar nyelv.** Het. 5 óra. Az alaktan ismétlésével kapcsolatban mondattani alapon tárgyaltattak a ragos és névutós határozók; mellé-, alárendelt, összevont és összetett mondatok, tárgyi és etymologiai szócsoporthoz való különös tekintettel hetenkint 2 órán; 2 órában olvasás és tartalmának a növendék saját szavaival felmondása; 1 óra szavazás. Kéthetenként házi írásbeli dolgozat. Tank. Szinnyi: Iskolai Magyar nyelvtan II. r. Lehr-Riedl: Olvasókönyv II. r. Tanár: *Moravszky Ferencz*.

3. **Latin nyelv.** Het. 7 óra. „Róma városának alapítása“, „Romulus“, „Numa Pompilius“, „Tullus Hostilius“, „Ancus Marcius“ c. olvasmányok alak- és mondattani elemzésével kapcsolatban a teljes név- és igeragozás; acc. c. inf., ablat. abs. szerkezet; casus viszonyok a magyar viszonyragos és névutós határozókra tekintettel; szó- és írásbeli extempore. Hetenkint iskolai írásbeli dolgozat. Tank. Schultz-Dávid: Latin nyelvtan; Dávid: Olvasókönyv. Tanár: *Moravszky Ferencz*.

4. **Földrajz.** Het. 4 óra; Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza. Tank. Dr. Hunfalvy János. Tanár: *Szlaboczký Imre*.

5. **Számítás.** Het. 4 óra. Számolási rövidítések. Rövidített számtani műveletek korlátolt pontossággal, tekintettel az elkövetett hiba nagyságára.

Egyszerű viszonyok és arányok. Egyszerű hármask szabály. Kettőstételi számolás. Százalék számítás és annak mindennemű alkalmazása arány alapján. Arany és ezüst jelképi súlya. A mértékrendszer részletes ismeretése. Külföldi pénznemek. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Tank. Mocnik Schmidt: számtan. Tanár: *Schvarcz Mór*.

6. **Rajz. Mértan.** Het. 3 óra. Stereometriai elemek. A sík. Az egyenes és sík fekvése. Hajlásszög, lapszög, élszög, testszögek. Szabályos testek, hasáb, gúla, henger, kúp és gömb főtulajdonságai és hálójaja. A testek felületének és térfogatának meghatározása. A perspektiva elemei. Testminták készítése. A testek axonometrikus ábrázolása. Tank. Mendlik-Schmidt: Rajzoló Geometria. Tanár: *Schvarcz Mór*.

7. **Tornászat.** Het. 2 óra. Rend- és szabadgyakorlatok; szertornázás. Időnként versenyfutással, labdázással összekötött gyalog kirándulás a szabadba. Dr. Kelen: A testgyakorlat kézikönyve. Porzsolt: A tornázás kézikönyve nyomán. I. csapat tanára: *Máthé György*; II. csapat tanára: *Moravszky Ferencz*.

8. **Műének.** Az első osztályban tanultak ismétlése és folytatólag; az egybekötő ív (ligatura) a hangjegyek meghosszabbítása pont által, synkopák (egybevont hangj.) az emelő ($\sharp$) és feloldó jel (L). Hangtaláló gyakorlatok teljes dur (kemény) hangsorban, 5 hang a moll (lágy) hangzás szerint, egész, fél, negyed, nyolczad és tizenhatod értékű hangjegyekkel és leggyakrabban előforduló ütenyfelosztásokkal. Ernyei gyakorlati énektan szerint. Kétszólamú dalok, egyhangu egyh. dallamok, heti 1 óra. Tanító: *Zsák Endre*.

9. **Szépírás.** Het. 1 óra. Magyar és német folyóírás. Tank. Vajda Pál. Tanár: *Schvarcz Mór*.

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Eltscher Simon.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestáns: Keresztyén egyháztörténet, különös tekintettel a magyarhoni reformáció történetére, s a keresztyén egyház felekezetek rövid ismertetése. Tank. Pálffy: A ker. anyaszentegyház rövid története. Tanár: *Kovács*. — Római katolikus: Tank. Dr. Frenczl „Szertartástan“-a. A templomokról; szentségek kiszolgáltatásáról; egyházi évről és az istenitiszteleti nyelvről. Tanár: *Koncz Ákos*. — Izraelita: a) Történet. A macedoni uralomtól a Makkabeusok független uralkodásáig. Pártok a zsidóságban. A makkabeusok független uralkodásától Jeruzsálem elpusztulásáig. Kk. Csukási és Schön: Zsidók története. b) Hittan. A zsidó vallás 3 főelve Albó szerint. Kk. Csukási és Schön, Hittan. III. c) Héber olvasás stb. mint az első és második osztályban. Tanár: *Weisz Mór*.

2. **Magyar nyelv.** Het. 3 óra. A nyelvtan rendszeres áttekintése, különös tekintettel a szóképzésre és mondatszerkesztésre. Leírások és

elbeszélések olvasása és taglalása. Költemények emlékelése; szavalás. Havonként egy házi írásbeli dolgozat. Tank. Szinnyi: Rendszeres magyar nyelvtan. Lehr-Riedl olvasókönyve III. kötet. Tanár: *Kovács*.

Latin nyelv. Het. 6 óra. Mondattan a bevezetéstől a véghatározóig. 32 gyakorlatnak magyarból latinra fordítása. Olvasmány: Róma története Servius Tulliusig, mondattanilag elemezve s fordítva; Phaedrusból 17 mese elemezve, fordítva s emlékelve. Kéthetenként egy írásbeli házi dolgozat. Tank. Bartal-Malmosi: Gyakorlókönyv a mondattan vázlatával. Elischer: Latin olvasókönyv. Tanár: *Kovács János*.

4. Német nyelv. Het. 4 óra. Alaktan. Fő- és melléknevek. Számnevek, névmások, praepositíók. Az igék conjugatiója az activumban. Az egyszerű mondat elemzése. A Siegfried monda olvasása és fordítása, németből magyarra és magyarból németre. Kéthetenként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tank. Felsmann József: Német nyelvtan. Tanár: *Eltscher Simon*.

5. Fizikai földrajz. Het. 2 óra. A halmaz állapot különféleségei. A szilárd, cseppfolyós és légnemű testek tulajdonságai. A hő- és fénytannak elemei. Mágneses és elektromos alaptünemények. A föld alakja és ábrázolása. Az égboltozat látszólagos mozgása. A föld forgása és keringése. A klíma tényezői. A hold keringése. Naprendszer. Tank. Scholtz-Ráth: A matematikai és fizikai földrajz elemei. Tanár: *Eltscher Simon*.

6. Történelem. Het. 4 óra. Magyarország történelme Magyarország politikai földrajzával. Tank. Dr. Mangold Lajos. Tanár: *Martinyi József*.

7. Számítás. Het. 3 óra. Összetett viszonyok és arányok. Összetett hármas szabály. Lerovat, időhatár-számolás, társaság-, vegyítés- és láncszabály. A legfontosabb mértékek, a súlyok és pénznemek. Tank. Mocnik-Schmidt számtana. Tanár: *Szlaboczký Imre*.

8. Rajz. Mértan. Het. 2 óra. Az idomok szerkesztése adott darabjaiból. Az idomok egyenlőségi, összeillőségi és hasonlósági tételei. Fundamentális feladatok. Idomok átalakítása, osztása. Több tantétel bizonyítása. Területek másolása, mérése. Egyenesek közvetett mérése. Nehány feladat megfejtése a mérőasztallal és víziránymérővel. Helyszinrajzolás. Tank. Mocnik-Schmidt: A geometria elemei. Tanár: *Schvarcz Mór*.

9. Tornászati. Het. 2 óra. Rend- és szabadgyakorlatok kéziszerekkel. Szertornázás. Időnként versenyfutással, labdázással összekötött gyalog kirándulás a szabadba. Dr. Kelen József: A testgyakorlat kézikönyve nyomán. Katonai gyakorlatok: a m. kir. honvédség gyakorlati szabályzata nyomán. Tanár: *Moravszky Ferencz*.

10. Müéne. Az átalakító jegyekről (kereszt, b-és feloldó jel), előjegyzés, rhythmus. C-dur, A-moll, G-dur, E-moll, F-dur, D-moll hangmenetek összeállítása, előadási jegyek (f, p, ff, pp, fm). Három szóló dal, egyhangú egyh. dallamok, heti 1 óra. Tanító: *Zsák Endre*.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Kovács János**.

1. Vallás. Het. 2 óra. Protestáns: Keresztyén egyháztörténet, különös tekintettel a magyarhoni reformatio történetére, s a keresztyén egyházi felekezetek rövid ismertetése. Tank. Pálffy: A keresztyén anyaszentegyház története. Tanár: *Kovács János*. — Római katolikus vallás: Tankönyv: Dr. Frenczl „Szertartás”-a. A templomokról; szentségek kiszolgáltatásáról; egyházi évről és az istenitiszteleti nyelvről. Tanár: *Koncz Ákos*. — Izraelita: a) Történet. A zsidó állam feloszlásától a babyloni thalmud lezárásáig. A thalmud lezárásától a gaóni méltóság megszűnéséig (1040). Kk. Csukási és Schön: Zsidók története. b) Hittan. Ugyanaz, mint a III-ik osztályban. c) Héber olvasás stb., mint a III-ik osztályban. Tanár: *Weisz Mór*.

2. Magyar nyelv. Het. 4 óra. Költői olvasmány: kisebb költeményeken kívül Arany Toldija és Szent László füve. Prózaolvasmány: Kemény Jánostól Kassai István; Kazinczitól Ferencz király megkoronáztatása; Gyulai Páltól Vörösmarty életéből; Jókaitól Attila temetése és a Vaskapu; Kemény Zsigmondtól ifj. Vesselényi Miklós képe és Két jelenet id. Vesselényi Miklós életéből; Krizától Két gazdag ember gyermeke. Ezek alapján az irály magyarsága, világossága, szabatossága, ereje, eleganciája, képes beszéd. Időmértékes verselés. Házi és iskolai dolgozatok. Tk. Arany Toldija, magyarázta: Lehr Albert. Góbi Imre Stilisztikája I. rész. Tanár: *Porubszki Pál*.

3. Latin nyelv. Het. 6 óra. Mondattan a véghatározótól végig, 35 gyakorlatnak magyarból latinra fordítása. Kéthetenként egy írásbeli házi dolgozat. Tk. Bartal-Malmosi Gyakorlókönyv. Elischer J. latin olvasókönyvéből a köztársaság kora, elemezve, fordítva s 8 fejezet emlékelve is. Költői darabok: Fabiusok veszte. Daedalus és Icarus. Philemon és Baucis, elemezve, fordítva s emlékelve. Prosodia gyakorlatilag. Tanár: *Kovács János*.

4. Német nyelv. Het. 3 óra. A német nyelvtan rendszeres áttekintése. Fordítás németből magyarra és magyarból németre a Siegfried mondából. Költemények és prózaolvasmányok fordítása és elemzése. Költemények emlékelése. Kéthetenként iskolai dolgozat. Tankönyvek: Felsmann József: Német nyelvtan és Deutsches Lesebuch. Tanár: *Eltscher Simon*.

5. Történelem. Het. 3 óra. Az ó-kori keleti népek történetének rövid ismertetése után a görögök, macedónok és rómaiak története, különös tekintettel a geográfiai, ethnográfiai és közművelődési viszonyokra. Tk. Mangold Lajos Világtörténelem I. r. Ó-kor. Tanár: *Porubszki Pál*.

6. Számítás. Het. 3 óra. Bevezetés az algebrába; négy alapművelet algebrai egész és törtszámokkal. Két és több taguak második és harmadik hatványa; geometriai haladvány; a számok oszthatósága; a legnagyobb

közös osztó és a legkisebb közös többes keresése. Elsőfoku egyenletek egy ismeretlennel. Arányok és aránylatok. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tk. Mocnik-Klamarik-Wagner Algebra. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

7. Rajz. Mértan. Het. 2 óra. Kör és az idetartozó szerkesztési feladatok. Mértani hely, arányos, középarányos és folytonos arányosok meghatározása. Kúpmetesz-vonalak különféle szerkesztési módja, érintők szerkesztése. A görbe vonalokból a fókuszok visszakeresése. Evolvens, cizzoid, choncoid, cardivid és ciklois szerkesztések. Csigavonalak. Tk. Dr. Császár Károly: Szerkesztő planimetria. Tanár: *Schwarz Mór.*

8. Ásványtan. Het. 3 óra. Ásvány-kőzet és földtan megfelelő chemiai előismeretekkel. Tk. Dr. Róth Samu. Tanár: *Szlaboczký Imre.*

9. Tornászat. Het. 2 óra. Rend- és szabadgyakorlatok. Szertornázás. Labdázással összekötött kirándulások a szabadba. Porzsolt Lajos: A tornázás kézikönyve és Dr. Kelen József: A testgyakorlat kézikönyve nyomán. Tanár: *Eltscher Simon.*

10. Műének. Úgy mint a III-ik osztályban.

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Porubszki Pál.**

1. Vallástan. Het. 2 óra. Protestáns: Az ó- és ujszövetségi könyvek részletes ismertetése. Tankönyv: Batizfalvy István. Tanár: *Chotvács Ágost.* — Római katolikus vallástan: Tankönyv: Rózsa-Makra: „A kath. vallás tankönyve“ I. rész. Felsőbb tudnivalók a hitről. Tanár: *Koncz Ákos.* — Izraelita: *a)* Történet. A gaóni méltóság megszűnésétől a zsidóknak Spanyolországból való száműzetéséig. (1038—1492.) Kk. Csukási és Schön: Zsidók története. *b)* Hittan. Istenismeret és forrásai. Istentisztelet és forrásai. A kinyilatkoztatott istenismeret és istentisztelet. A kötelességek felosztása. Kk. Hochmuth: Istenismeret és Istentisztelet. Tanár: *Weisz Mór.*

2. Magyar nyelv. Het. 3 óra. Költői olvasmány: Magyar nép- és műballadák. Próza olvasmány: Reclus után Király és Révészről A tenger és folyóvizek befolyása az emberiség sorsára és A hegységek; Jókaitól Hadak útja; Szalay Lászlótól Szolimán második hadviselése Magyarország ellen; Kemény Zs.-tól Széchenyi István képe; Salamon F.-tól A török városainkban; Greguss Á.-tól A stylről; Aranytól Gvadányi József. Ezek alapján az írásművek tárgya, anyaga, szerkezete és fajtái. Ütemes és modern verselés. Havonként házi vagy iskolai dolgozat. Kk. Beöthy-Greguss: Magyar balladák. Góbi S. Stiliztika II. rész. Tanár: *Porubszki Pál.*

3. Latin nyelv. Het. 6 óra. Olvastatott: T. Livius „ab urbe condita“ liber XXI. részben emlékelve. Livius életrajza, stilusa. Római vallásrégiségek. Pirchala: „Anthológiájából“ különféle költők szemelvényeiből: 21 darab, szerzők rövid életrajzával, versmértékeik ismertetésével. Latin Verstan. Tk. Pecz V. Fordításul 32 gyakorlat. Tk. Kolmár-Sváby. Havonként egy írás-

beli dolgozat az olvasmányok alapján. Nyelv-mondattani ismétlés. Tanár: *Leffler Sámuel.*

4. Görög nyelv. Het. 5 óra. Rövid olvasmányok, mesék, sentenciák alak- és mondattani elemzése alapján az attikai alaktan a *mi* végű igékig; szó- és írásbeli fordítási gyakorlatokkal görögből magyarra és viszont. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Tk. Curtius-Ábel Görög nyelvtan; Schenkl-Ábel Görög olvasókönyv. Tanár: *Moravszky Ferencz.*

5. Német nyelv. Het. 3 óra. Próza darabok olvasása és fordítása, Cid románczai közül I—IX., XV—XVIII., XXIII—XXVI., fordítva és részben emlékelve. Herder életrajza. A mondattan ismétlése. Havonként iskolai dolgozat. Tankönyvek: Heinrich: Lehr- und Lesebuch és Herder: Cid románczai. Tanár: *Eltscher Simon.*

6. Történelem. Het. 3 óra. A római császárság kora. Középkor. A barbarok betelepítése Európába. Mohammed és az izlam. A nyugati császárság megújítása. A pápaság emelkedése. Hűbériség, új nemzeti államok. A császárság és pápaság harca. Keresztes háborúk. Nagy királyságok alakulása. A császárság és pápaság, valamint a hűbériség hatalmának bomlása. Tk. Mangold Lajos Világtörténet II. rész. Középkor. Tanár: *Porubszki Pál.*

7. Mennyiségtan. Het. 4 óra. *a)* Algebra: Elsőfoku több ismeretlennel bíró egyenletek. A binomok pozitív egész kitevőjű hatványai. (Pascal-féle háromszög.) Négyzetgyök; irrationalis, complex számok. A tiszta és vegyes másodfoku egyenlet. Köbgyök. Számolás gyökmennyiségekkel. Tankönyv: Mauritz R. Algebra. — *b)* Mértan: A planimetria főbb tételei. Az idomok összeillősége és hasonlósága. Területszámítás. A körvonal és részeinek mérése. Tk. Ábel K. Mértan I. r. Havonként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tanár: *Eltscher Simon.*

8. Természetrész. Het. 2 óra. Növénytan. Rendeket képviselő egyes növények szemléltető leírása, a nagyítóval való vizsgálatok módjai. A virágtalan és virágos növények rendszere, meghatározás és gyűjtés. Tk. Dr. Róth Samu. Tanár: *Szlaboczký Imre.*

9. Tornászat. Het. 2 óra. Rend- és szabadgyakorlatok. Szertornázás. Labdázással összekötött kirándulások a szabadba. Porzsolt Lajos: A tornázás kézikönyve; Dr. Kelen József: A testgyakorlat kézikönyve és a honvédség „Gyakorlati szabályzat“-a nyomán. Tanár: *Eltscher Simon.*

VI. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Chotvács Ágost.**

1. Vallástan. Het. 2 óra. Protestáns: A magyar prot. egyház történelme. Tankönyv: Batizfalvy István. Tanár: *Martinyi József.* — Római katolikus vallástan: Tankönyv: Rózsa-Makra: „A kath. vallás tankönyve“ I. rész. Felsőbb tudnivalók a hitről. Tanár: *Koncz Ákos.* — Izraelita:

a) Történet. A zsidók története Európa egyes országaiban, Magyarország kivéve. Szabbathai Czeri haláláig. Kk. Csukási és Schön.
b) Hittanok vagy hitigazságtan. Erkölcsi érzületek. Kk. Hochmuth. Tanár: *Weisz Mór.*

2. Magyar nyelv. Het. 3 óra. A drámai költészet Schakespeare: Coriolanusa alapján. Salamon F. A történelmi vizsgálatról és Hunyady J. című művei. Istváni: Szondi halála. Tinódi: Szondi historiája. Greguss: Szondi két apródja. Salamon F. Zrinyi M. ifjúsága. Cserei: Zrinyi összeküvése. Pauler: Zrinyi a költő utolsó évei. Toldy Zrinyi M. mint epószköltő. Fraknoi: Tomori P. című művek alapján az elbeszélő próza, főleg a történetírás irálya, iránya, kellékei, segédeszközei s fajai. Kossuth L. beszéde a haderő megajánlása végett (emlékelve is). Deák F. beszéde a felirati javaslatról (fejtegetve). Periklés beszéde Athenae dícsőségéről (emlékelve is) alapján a szónoklat elmélete. Hunfalvy Thukydides-e. Csengeri: Deák F., Gyulai Eötvös J. című művek alapján az értekezés. Havonkint írásbeli dolgozat. Tk. Riedl: Rhetorika és Rhetorikai olvasókönyv. Tanár: *Máthé György.*

3. Latin nyelv. Het. 6 óra. C. Sallusti Crispi: „Bellum Jugurthae“ 1—32 c.; 84—114 c. a mellékes események elbeszélése házi olvasmány gyanánt. Tk. Holub-Kempf M. Tulli Ciceronis oratio in Catilinam II. Tk. Köpesdi. Költői olvasmány: P. Vergili Maronis: Aeneidos liber II.; libri IX. vv. 168—448. „Nisus et Euryalus.“ Tk. Veress. Nevezett írók életrajzának, irodalmi munkásságának, koruk viszonyainak ismertetésével, a kijelölt olvasmányok részletesen fejtegetve, részben emlékelve. Írásbeli gyakorlatok az olvasmány alapján és Kolmár-Sváby: Gyakorlókönyve szerint. Nyelvtan ismétlés. Vallás- és hadrégiségek. Hetenkint 1 órában szó- és írásbeli fordítási gyakorlat magyarból latinra. Tanár: *Moravszky Ferencz.*

4. Görög nyelv. Het. 4 óra. A múlt évi tananyag átismétlése után előadattak a *mi* végű és a rendhagyó *omega* végű igék, megfelelő fordítási gyakorlatokkal. A mondattan szabályai az olvasmányokból gyakorlatilag adattak elő. Olvasmány: az olvasókönyvben foglalt meséken kívül szemelvények Xenophon Cyropaediájából és a Memorabiliákból. Írásbeli dolgozatok. Tankönyvek: Curtius-Ábel, Schenkl-Ábel, Schenkl-Horváth. Tanár: *Chotvács Ágost.*

5. Német nyelv. Het. 4 óra. Bürger, Goethe, Schiller és Uhland legszebb balladáinak és hosszabb prózai daraboknak olvasása, nyelv- és mondattani fejtegetése és emlékelése. Házi és iskolai írásbeli dolgozatok. Tankönyv: Dr. Heinrich Gusztáv. Tanár: *Chotvács Ágost.*

6. Történelem. Het. 3 óra. Az új-kor történelme. A fölfedezések, a tudomány és művészet ujjáéledése. A vallásos reform. A vallási és nemzeti háborúk. A fejedelmi absolutismus kora. A francia forradalom. Tankönyv: Dr. Mangold Lajos. Tanár: *Martinyi József.*

7. Mennyiségtan. Het. 3 óra. a) Algebra. Hatványozás és gyökvonás zero, negatív és tört kitevőkkel. Számrendszerek. Rövidített műveletek. Lánccz- és közelítő törtek. Logarithmusok. A Brigg-féle logarithmusokkal való számolások; logaritmusos egyenletek. Tk. Mauritz R. Algebra. Dr. Luther N. Sorszámú táblák. b) Geometria. Goniometria és trigonometria. A szabályos sokszögek trigonometrikus megoldása. Coordinata rendszerek. Két pont távolsága. A háromszög területe. Havonként egy iskolai dolgozat. Tk. Ábel K. Mértan. Tanár: *Eltsher Simon.*

8. Természetrész. Állattan. Előismeretek, az állatok szervei és szervrendszerei. Rendszertan. Tk. Dr. Róth Samu. Tanár: *Szlaboczký Imre.*

9. Tornászati. Het. 2 óra. Katonai rendgyakorlat szakaszban és században. Ugrás, mászás, súlyemelés, szergyakorlatok. Labdajáték. Tanár: *Porubszki Pál.*

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Mészáros Ferencz.**

1. Vallásstan. Het. 2 óra. Protestáns: A prot. egyház történelme. Tk. Batizfalvy István. Tanár: *Martinyi József.* — Római katolikus vallásstan: Tankönyv: Rózsa-Makra: „A kath. egyház történelme.“ Tárgyalva mind a négy kor történelme, a hitélet, művészet és tudomány nevezetesebb mozzanataival. Egyházi ügyekre vonatkozó törvények ismertetése. Tanár: *Koncz Ákos.* — Izraelita: a) Történet. A zsidók története Magyarországon a legrégebb időtől fogva a jelen korig. Kk. Csukási és Schön: Zsidók története. b) Hittan. Istentisztelet. Az imák tartalmuk és jelentőségük szerint. Az ünnepekre vonatkozó bizonyítékok. Vallási parancsolatok és tilalmak. Kk. Csukási és Schön: Hittan III. Tanár: *Weisz Mór.*

2. Magyar nyelv. Het. 3 óra. Házi olvasmány: Zrinyiász, Zalán futása, Buda halála; Jókaitól Az új földesúr; Katona Bánk bánja; Szigligetitől Fenn az ernyő, nincsen kas. Iskolai olvasmány: A kisebb költői műfajok mindenikére remek szemelvények. Széptani előismeretek. Verstan. A költői műfajok ismertetése. Havonként dolgozat. Tk. Dr. Kapossy Lucián: Költészettan és Olvasókönyv. Tanár: *Porubszki Pál.*

3. Latin nyelv. Het. 6 óra. M. T. Cicero válogatott levelei. Tk. Jánosi B. M. Tulli Ciceronis oratio „pro Sestio.“ Tk. Kont I. P. Vergili M. Aeneidos lib II-us et VI-us részletesen; IV., IX. egyes nagyobb részeket cursiv olvasva. Tk. Veress. Fordítási gyakorlatok magyarból latinra Schultz-Kolmár-Sváby gyakorlókönyve szerint 32. §. Irod. tört. és régiség-tani ismeretek gyarapítása. Tanár: *Leffler Samuel.*

4. Görög nyelv. Het. 4 óra. Az ion tájnyelv ismertetése mellett olvastatott Homer Iliásának I. és II. éneke; aztán pedig egyes szemelvények Herodotos művéből. Az olvasmányt megelőzte mindkét író életére s műveire vonatkozó adatok általános ismertetése, valamint az egész művek tartalmának előadása. A fordítottak kellő megértésére történelmi,

régiségi és hitregetani ismeretek közlése szolgált. Írásbeli iskolai dolgozatul az Iliás III. éneke egy részének fordítása. Nyelvtani ismétlések. Tankönyvek: Veress Ignác, Dávid István, Lévy István. Tanár: *Chotvács Ágost*.

5. Német nyelv. Het. 4 óra. Költői olvasmány: Goethe Hermann und Dorotheájának és Schiller Wilhelm Telljének fordítása, tartalmi és tárgyi magyarázatokkal. Házi és iskolai dolgozatok. Tankönyvek: Weber Rudolf, Heinrich Gusztáv. Tanár: *Chotvács Ágost*.

6. Politikai földrajz. Het. 2 óra. A civilizált államok politikai ismertetése. Természeti-, ipari- és kereskedelmi viszonyok. Lakosság. Közművelődés. Államszervezet. Tk. Scholtz Albert: Politikai földrajz. Tanár: *Porubszki Pál*.

7. Mennyiségtan. Het. 3 óra. Algebra. A másodfokú függvény geometriai jelentése. Másodfokú egyenletek elmélete. Másodfokúak szerint megfejthető magasabb fokú egyenletek. Symmetricus egyenletek. Több ismeretlenű másodfokú határozott egyenletek néhány szokottabb alakja. Elsőrendű határozatlan egyenletek két ismeretlennel. A geometriai haladvány alkalmazása a kamatos kamat, járadék és törlesztési számolásnál. A végtelen geometriai haladvány alkalmazása a szakaszos tizedes törtek átalakításánál. Tk. Mauritz Algebra. Geometria. Stereometria bevezető tételei. Szögletes és gömbölyű testek fölüllete és térfogata. Gömbháromszög. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tk. Ábel K. Mértan II. r. Luther N. Sorszámú táblák. Tanár: *Mészáros Ferencz*.

8. Természettan. Het. 4 óra. Bevezető természettani fogalmak. Mechanika. Hangtan. Fénytan. Tk. Fehér I. Természettan. Tanár: *Mészáros Ferencz*.

9. Tornászat. Het. 2 óra. Úgy mint a VI. osztályban.

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Leffler Sámuel*.

1. Vallástan. Het. 2 óra. Protestáns: Ker. Hittan és Erkölcstan. Tank. Bancsó Antal. Tanár: *Leffler Sámuel*. — Római katolikus: Tank. Rózsa-Makra „A kath. egyház történelme.“ Tárgyalva mind a négy kor történelme, a hitélet, tudomány és művészet nevezetesebb mozzanataival. Egyházi ügyekre vonatkozó törvények ismertetése. Tanár: *Koncz Ákos*. — Izraelita: Mint a VII. osztályban.

2. Magyar nyelv. Het. 3 óra. A magyar nemzeti irodalom ismertetése főtekintettel a különböző irányok képviselőire. Havonként dolgozat. Tank. Beöthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom történetének kézikönyve. Tanár: *Porubszki Pál*.

3. Latin nyelv. Het. 5 óra. Olvastatott: Q. Horatius Flacc. „Odae“ 39 drb; lib. Epodon-ból 2; Epistola ad Pisones „de arte poëtica“ részletekben fejtegetve s egyes ódák és szakaszok az ars poëticából is em-

lékelve. M. T. Ciceronis „de officiis“ libri; P. Cornelii Taciti „Annalium“ libri-ből válogatott szakaszok. Római irodalom-történet. Fordítási gyak. Kolm.-Sváby-Schultz nyomán 26 drb. Tank. Horatii Carmina: Bartalmalmosi. Tacitus: Petrovich F.; Cicero: C. F. W. Müller. Tanár: *Leffler Sámuel*.

4. Görög nyelv. Het. 4 óra. Olvasmányok: Homeros Odysseia-jából I—III. teljesen. Platon Phaidonjából I—XXIV. és LVI. Cap.-tól végig. Iskolai írásbeli dolgozat Ilias VI. k. Alak- és mondattani ismétlések. A görög eposz-költészet története. Sokrates, Platon s az egyes görög bölcsészeti iskolák tanainak iránya, történeti fejlődése. Tank. Ábel: Homeros Odysseiaja. Platon Phaidonja. Ed. Teubn. Tanár: *Máthé György*.

5. Német nyelv. Het. 2 óra. Költői olvasmány: Goethe „Iphigenie auf Tauris“ című színművének fordítása és magyarázása. Lessing, Goethe és Schiller élete és írói munkásságuk ismertetése. Írásbeli dolgozatok. Tank. Dr. Bauer Simon, Heinrich Gusztáv. Tanár: *Chotvács Ágost*.

6. Történelem. Het. 3 óra. Magyarország oknyomozó történelme, tekintettel a társadalmi és állami viszonyok fejlődésére. Tank. Dr. Mangold Lajos. Tanár: *Martinyi József*.

7. Mennyiségtan. Het. 2 óra. Kapcsolástan. Newton binomális tétele. Az algebra és geometria főbb tételeinek összefoglaló ismételése. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tank. Mauritz: Algebra. Ábel K. Mértan I. II. r. Lutter N. Sorszámú táblák. Tanár: *Mészáros Ferencz*.

8. Természettan. Het. 4 óra. Hőtan. Az anyag szerkezetére vonatkozó főbb chemiai fogalmak. Mágnesség. Statikai és dinamikai elektromosság. A kosmographia elemei. Tank. Fehér I. Tanár: *Mészáros Ferencz*.

9. Böleseleti előtan. Het. 3 óra. A psychologia és logika elemei. Tank. Joly H. Böles. propaedeutika. Tanár: *Mészáros Ferencz*.

10. Tornászat. Het. 2 óra. Úgy mint a VI. osztályban.

b) Rendkívüli tárgyak.

1. Szabadkézi rajz. Hetenként 2 órán két csoportban nyertek külön oktatást. Másoltak lapminták után: görög, arabs, mór, renaissance; mander, palmetta szalagokat, akanthus és stylizált leveleket, virágokat s egyéb egyszerű s összetett diszitményeket, továbbá ember-, állat fejeket, testrészeket és tájrajzokat. A gyakorlattabbak öntvények után ékitmény, oroszlánfő, testrész és az antikfej rajzolásában is nyertek bevezető oktatást. A gyakorlatok kezdetben czeruzával, tollal; később színekkel, szénnel, krétával lettek elkészítve. Az algymnasiumból 36, az V-ik osztályból 1 tanuló jeleutkezett. Lapminták: Balló, Huszka, Landau, Szemlér, Calam, Hermes, Lachenmayer, Taubinger és Veinberger füzetei. A főszminták a budai m. kir. Paedagogium öntödéjéből valók.

2. Francia nyelv. A jelentkezett 16 tanuló het. 2 órában nyert oktatást *Chotvács Ágost* tanártól. A szülők határozott kívánságára a

francia nyelv a német nyelvvel kapcsolatban adatott elő, hogy a tanulóknak mindkét nyelv elsajátítására alkalom adassék. Tank. Ploetz.

3. Gyorsírás. A Gabelsberger-Markovits rendszeri gyorsírás 3 tanfolyamban, heti 1—1 órában adatott elő. A kezdők két tanfolyamában az év végén 11 tanuló volt; a haladók száma az egész éven át 9 volt. Mindenik tanfolyamban díjtalanul vettek részt a tanulók. Tank. Forrai S. A magyar gyorsírás tankönyve. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

4. Német nyelvü gyakorlati tanfolyamról az igazgatói jelentésben van szó.

c) Magyar nyelvi írásbeli dolgozatok feladványai.

V. osztály. 1. Szilágyi és Hajmási. (Vörösmarty költeménye prózában.) 2. Naplemente a pusztán. (Arany után leírás.) 3. Személyrajz szabadon választva. 4. Középkori államalakulások. (Tört. vázlat a tankönyv nyomán.) 5. Nyári hajnal. 6. A stylről. (Greguss Ágost után.) 7. A barátság. (Elmélkedés.) 8. II. Lajos király halála. (Elbeszélés.) 9. A tűz haszna és kára. (Értekezés.) 10. Mivel háláljuk meg szüleink jótéteményeit?

VI. osztály. A Sóstó. (Leírás.) 2. A nők jellemzése Shakespeare Coriolanusában. 3. Antigone. 4. Elbeszélés szabadon választva. 5. Arany V. László cz. költeményének taglalása. 6. Vádbeszéd N. N. 6-ik osztályu tanuló ellen. 7. Védbeszéd N. N. vádbeszéde alapján. 8. Az érvek Deák Ferencznek a felirati javaslatról tartott beszédében. 9. Julius Caesar. (Kor- és jellemrajz.)

VII. osztály. 1. Üdvözlő beszéd a tanári karhoz tanév kezdetén. 2. Nagyszerű alakok Arany Buda halálában. 3. Elmélkedés Arany eme szavairól: Előtted a küzdés stb. 4. Iparunk és kereskedelmünk a külfölddel szemben. (Statisztikai vázlat.) 5. Kik a szegény-gazdagok? 6. Milyen nyilatkozik a szép a lyrai és epikai költeményekben? 7. Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs, mely ha megvész, Róma ledől és rabigába görnyed. 8. Mi hasznunk van a középiskolai tanulmányokból? 9. Fenn az ernyő, nincsen kas cz. vigjáték meséje s főbb jellemei. 10. Bucsuzó beszéd a tanév bezártakor.

VIII. osztály. 1. A pogánykor eposzköltészetéről. (Irod. tört. értekezés.) 2. Berzsenyi Közelítő tél cz. költeményének széptani taglalása. 3. Az állati táplálék főbb alkotó elemeiről (Term. tudományi értekezés.) 4. Ugyanazon tárgy népszerű felolvasásban. 5. Dicsőítő beszéd, tárgya szabadon választva. 6. „Ne bizd magad másra, hogy ne jőjj romlásra.“ (Chria.) 7. A régi klasszikus művek, mint a közműveltség tényezői. 8. Gróf Széchenyi István nyilvános működése.

V.

Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgára tíz tanuló jelentkezett. Tizenegyedikül kérte magát vizsgára bocsájtatni egy oly tanítványunk Mikecz István, ki a mult tanévben tett osztályvizsgát.

Mind a tizenegy tanuló úgy írásbeli, mint szóbeli vizsgálatra bocsájtatott.

Az érettségi vizsgálatoknak írásbeli része május hó 22-én kezdődött s végződött 27-én.

Ft. Sztehló János püspök-helyettes úr írásbeli dolgozatokúl a következő tételeket tűzte ki:

a) Magyar nyelvből:

1. Védő beszéd egy bűnös mellett, ki az indulat hevében testvérét veszélyesen megsebesítette.

2. Bethlen Gábor mint államférfi és hadvezér.

3. Az állati élet kezdetleges nyilvánulásai a természetben.

b) Német nyelvből:

„Széchenyi István gróf életéből“ (Dolinay Gyulától).

c) Latin nyelvből:

„A keresztények üldöztetése Nero alatt“ Vagács-Schibinger nyomán.

d) Görög nyelvből:

„Platon Apologiájának 3-dik cap.“

e) Mennyeistánból:

1. Nyiregyháza városa egy millió kétszáz ezer forintot vesz fel ötven évi törlesztésre középítési czélokra, a kölcsönadó bank 5 1/2 évi százalékot kíván: mily félelmi részletekben törleszthető ezen kölcsön s mily nagy a törlesztés idejére fizetendő kamatösszeg?

2. Valamely síkháromszög két oldala 356·85 m. és 297·69 m., a közöttük levő szög 93°47'20"; mily nagy a másik két szög, a harmadik oldal és a terület?

A szóbeli vizsgálat június hó 16. és 17-dik napjain tartatott meg tek. Dr. Meskó László főgymn. felügyelő úrnak, mint egyházkerületi elnök-

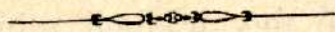
nek s ns. Békési Gyula kir. tanácsos, debreczeni tankerületi főigazgató úrnak, mint kormányképviselőnek jelenlétében.

Az eredmény a következő:

Jelesen felelt meg a követelményeknek 1, *jól* 4; egyszerűen érettnak nyilvánított 5; két hónap mulva teendő javító vizsgálatra utasított 1 tanuló.

Jegyzet. Az érettségi vizsgálatok szóbeli része a múlt tanévben az értesítő megjelenése után tartatván meg, annak eredményét a következőkben jelezzük:

Jelesen érettt 2, *jól* 2, egyszerűen 4 tanuló; két hó mulva teendő javító vizsgálatra utasított 3, egy évre visszavettett 1 tanuló.

VI.

Tanári nyugdíjintézet.

A tanári nyugdíjintézet tőkegyűjtésének művelete a lefolyt iskolai évben is dicséretes buzgósággal folyt. A vagyongyarapodás ez évben 911 frt 30 kr. Tekintélyes összeggel gyarapította bevételeit a folyó évi január hó 11-én tartott s a tanárok által a főgymnasium disztermében rendezett táncmulatság jövedelme, mely jó részben a felülfizetésekből juttatott a tanári nyugdíjintézetnek 213 frt 35 kr összeget.

A nyugdíjintézet vagyoni állása jelenleg a következő:

Áthozatott a mult 1888/89. tanévről	2980 frt 58 kr.
1890. évre a főgymnasiumi pénztárból	350 " — "
9 rendes tanár 2 félévi tagdíja	90 " — "
1890. január 11-iki táncmulatság tiszta jövedelme	213 " 35 "
Gr. Dessewffy Miklós alapítvány kamatja 1889. évre	60 " — "
A nyiregyházi Takarékpénztár adománya	100 " — "
Időközi kamatok	97 " 95 "
Összesen	3891 frt 88 kr.

Ezen összeg következőleg van elhelyezve:

Gr. Dessewffy Miklós alapítványi tőkéje	1000 frt — kr.
Kötvényen 6 ^o / _o -ra	480 " — "
3082. sz. iparbanki könyvecskén 5 ^o / _o -ra	2411 " 88 "
Összesen	3891 frt 88 kr.

Az iparbanki könyvecskén elhelyezett összeg kamatai csak 1889. évi december 31-ig vannak a kimutatásba fölvéve.

Mészáros Ferencz, nyugdíjintézeti pénztáros.

VII.

Tápintézet.

A tápintézetben ellátást nyert a lefolyt tanév alatt 15 tanuló. Ezek közül 7 fizette az egész díjat, 6 a fél díjat, 2 pedig egészen díjmentes volt. A tápintézeti díj ebéd és vacsoráért egész tanévre 50 frt, mely összeg két részletben félevenkint előre fizetendő. Tápintézeti ellátás czimén 8 tanulónak elengedettett összesen 250 frt.

I. A tápintézet bevételei:

1. Pénztármaradvány az 1888/9-ik tanévról	3957 frt 99 kr.
2. A tápintézeti alap 1889-ik évi kamatja	210 frt 86 kr.
3. Egyházkerületi gyűjtésből	399 frt 26 kr.
4. Helybeli gyűjtésből	128 frt 90 kr.
5. Nyiregyháza város adománya	50 frt — kr.
6. Tanulók által befizettetett	421 frt — kr.
7. Egyebekből	51 frt 35 kr.
Összesen:	5219 frt 36 kr.

II. Kiadás:

1. Tanulók ellátására	1190 frt — kr.
2. Vegyesekre	63 frt 99 kr.
Összesen	1253 frt 99 kr.

III. Mérleg:

1. Bevétel	5219 frt 36 kr.
2. Kiadás	1253 frt 99 kr.
Maradvány:	3965 frt 37 kr.

A tápintézetbe felvétetnek a tanulók vallásfelekezeti különbség nélkül. Az ebéd áll naponkint leves, hús, főzelék és kenyérből; hetenkint egyszer sült és tésztaételből; a vacsora pedig főzelék és kellő adag egészséges, ízletes kenyérből.

Szlaboczký Imre, tápint. felügyelő.

VIII.

Főgymnasiumi kormányzó tanács.

Elnöke: Dr. Meskó László, városi tiszti ügyész, főgymn. felügyelő.

Tagjai: a) Hivatalból: Bartholomaeidesz János t. b. főesperes, Farbaky József főesperes, egyházkerületi főjegyző, Májerszky Béla városi főjegyző, egyházi felügyelő, Szopkó Alfréd gyógyszerész, főgymn. pénztáros.

b) Választva: Barzó János iparos, Benes László ügyvéd, városi tanácsos, Bogár Lajos ügyvéd, árvaszéki bíró, Déry Károly városi számvevő, Kerekréthy Miklós városi főkapitány, hely. főgym. felügyelő, Kubassy Gusztáv takarékpénztári pénztáros, Dr. Meskó Pál városi főorvos, Pazár István tanító, Sexty Gyula ügyvéd, városi tanácsos, Somogyi Gyula kir. közjegyző, dr. Trajtler Soma városi orvos, Zomborszky János földművesgazda. A gymn. tanárok.

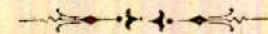
Jegyzője: Leffler Sámuel főgymn. tanár.

IX
Tanárok.

Folyó szám	Tanár neve, minősége	Tanár-éveinek száma	Mióta tanít a főgymnasiumban	Tantárgya	Heti órák száma
1	Martinyi József, igazgató.	22	1868	Vallástan VI, VII. Történelem III, VI, VIII.	12
2	Chotvács Ágost, r. tanár, a VI. osztály főnöke.	16	1874	Vallástan V. Német nyelv VI, VII, VIII. Görög nyelv VI, VII.	20
3	Eltscher Simon, r. tanár, a III. osztály főnöke.	3	1887	Német nyelv III, IV, V. Földrajz III. Mennyiségtan V, VI. Torna IV, V.	21
4	Kovács János, r. tanár, a IV. osztály főnöke.	25	1865	Magyar nyelv III. Latin nyelv III, IV. Vallástan I—IV.	19
5	Leffler Sámuel r. tanár, a VIII. osztály főnöke, pártfogósági s iskola-tanácsi jegyző.	16	1874	Vallástan VIII. Latin nyelv V, VII, VIII.	19
6	Máthé György, r. tanár, az I. osztály főnöke, tanárértekezleti jegyző.	4	1886	Latin nyelv I. Magyar nyelv I, VI. Görög nyelv VIII. Torna I, II/a.	22
7	Mészáros Ferencz. r. tanár, a VII. osztály főnöke, a természettani szertár őre, Fillér-egyleti elnök.	18	1884	Bölcsezet VIII. Természettan VII, VIII. Mennyiségtan IV, VII, VIII.	19
8	Moravszky Ferencz h. tanár, a II. osztály főnöke, könyvtár-őr.	2	1888	Magyar nyelv II. Latin nyelv II, VI. Görög nyelv V. Torna II/b, III.	25

Folyó szám	Tanár neve, minősége	Tanár-éveinek száma	Mióta tanít a főgymnasiumban	Tantárgya	Heti órák száma
9	Porubszki Pál. r. tanár, az V. osztály főnöke, a Bessenyei kör elnöke.	8	1887	Magyar nyelv IV, V, VII, VIII Történelem IV, V. Földrajz VII. Torna VI, VII, VIII.	23
10	Szlaboczky Imre. r. tanár, a természetrajzi szertár őre, tápintézeti felügyelő.	18	1875	Földrajz I, II. Számítan III. Természettan IV, V, VI.	19
11	Schwarcz Mór, id. rajztanár.	2	1889	Rajz. geometria I, II. Számítan I, II. Szabadkézi rajz III—VIII. Szépirás I, II.	21
12	Koncz Ákos, egri egyházmegyei áldozópap, r. kath. hittanár.	4	1889	Római kath. vallástan I—VIII.	8
13	Weisz Mór. ig. tanító, izr. hittanár.	3	1889	Izraelita vallástan.	8
14	Zsák Endre ág. cv. énekvezető, énektanár.	3	1887	Műének.	5

X.
A tanulók érdemsorozata.

Jelek magyarázata:

Előmenetel: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen. Magaviselet: 1 = jó, 2 = szabályzerű, 3 = kevésbé szabályzerű, 4 = rossz. Vallás: á. e. = ágostai evangélikus, ref. = evangélikus reformált, r. k. = római katolikus, g. k. = görög katolikus, izr. izraelita.

Első osztály.

Table with columns: Sorszám, Neve, Vallása, Születési éve, Születéshelye, and osztályzata (Vallásból, Magyarból, Latinból, Földrajzból, Számtanból, Rajz. mértanból, Széprásból, Énekből, Tornából, Magaviselet).

A t a n u l ó

o s z t á l y z a t a

Table with columns: Sorszám, Neve, Vallása, Születési éve, Születéshelye, and osztályzata (Vallásból, Magyarból, Latinból, Földrajzból, Számtanból, Rajz. mértanból, Széprásból, Énekből, Tornából).

Magántanulók:

Table listing private students with columns: Sorszám, Neve, Vallása, Születési éve, Születéshelye, and osztályzata.

Kiléptek: Schnell Sándor ág. ev. (1877), Sipos Árpád ref. (1878) 1890. jan. 2. Urbalek Ottó r. k. 1890 febr. 3.

Összesen 71.

Második osztály.

Sorszám	A t a n u l ó														
	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	o s z t á l y z a t a										
					Vallásból	Magyarból	Latinból	Földrajzból	Számтанból	Rajz. mértanból	Szépírásból	Énekből	Tornából	Magaviselet	Szabadkézi rajz
1	Balla Béla	r. k.	1877	Ny.-Bakta, Szab.	1	2	3	2	2	2	3	1	3	1	2
2	Bermann Gyula	izr.	1878	Nyiregyháza,	1	2	3	2	3	3	1	2	3	1	
3	Bégányi Ferencz	ref.	1878	"	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1	
4	Csapkay Géza	r. k.	1878	"	1	3	3	3	2	2	2	1	1	2	
5	Csillag Sándor	izr.	1877	Ny.-Lugos, Szab.	1	1	2	1	1	1	3	2	2	1	
6	Englender Elek	izr.	1876	Nyiregyháza,	2	3	4	4	3	4	3	—	3	3	
7	Eötvös Pál	r. k.	1878	Pécs, Baranya	1	3	4	3	3	3	3	2	2	2	
8	Fejér Gábor	izr.	1877	Tokaj, Zemplén	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1	
9	Filkor Márton	r. k.	1878	Ny.-Bátor, Szab.	1	2	2	1	1	1	2	2	3	1	
10	Gerhard Jenő	á. e.	1877	Nyiregyháza,	3	2	3	2	3	2	2	—	2	2	
11	Hechter Lajos	r. k.	1878	Tokaj, Zemplén.	1	2	2	1	2	3	2	2	3	1	2
12	Herr Zsigmond	ref.	1875	Nyiregyháza,	2	2	2	2	2	2	1	—	2	2	1
13	Herschkovics F.	izr.	1877	Apagy, Szabolcs.	1	2	3	2	3	3	2	2	3	2	2
14	Holek Lajos	á. e.	1878	Tokaj, Zemplén.	3	3	3	2	2	3	3	2	2	2	
15	Horn Jenő	izr.	1878	Nyiregyháza,	1	2	3	2	2	3	3	2	f.m.	1	
16	Horváth László	á. e.	1877	"	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
17	Jéger Zoltán	á. e.	1877	"	1	2	3	2	2	3	3	2	2	1	2
18	Juhász Sándor	ref.	1878	"	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1
19	Klár Béla	izr.	1878	Téth, Szab.	3	3	3	3	3	3	3	—	2	2	
20	Kelemen Gábor	r. k.	1875	Kemecse, "	1	2	2	1	1	1	1	2	1	1	
21	Kovács Miklós	ref.	1876	F.-Litke, "	1	1	2	2	1	1	3	2	3	1	
22	Kerekes István	r. k.	1878	Nyiregyháza,	1	2	3	2	2	2	1	1	1	1	
23	Kiss Sámuel	á. e.	1879	"	1	3	3	2	2	2	2	2	2	2	
24	Klein Lajos	izr.	1878	"	2	2	3	2	1	2	3	2	3	2	
25	Kokorgyák Györ.	g. k.	1877	Kis-Várda, Szab.	1	1	1	2	2	2	2	1	2	1	
26	Margitta Viktor	g. k.	1879	Nyiregyháza,	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2
27	Martinyi László	á. e.	1877	"	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1	
28	Márky Mihály	ref.	1878	Tass, Szabolcsm.	2	2	2	2	3	3	2	1	2	1	
29	Lukrics Károly	r. k.	1878	Nyiregyháza,	1	2	2	1	2	2	3	2	2	2	
30	Nádassy Gyula	á. e.	1877	"	2	2	2	2	3	3	3	2	2	1	
31	Okolicsányi Zolt.	r. k.	1878	"	1	1	2	2	2	2	2	1	2	1	
32	Pál Károly	á. e.	1875	Monor, Pestm.	3	3	3	3	3	3	3	1	2	1	
33	Repeczky Aladár	ref.	1878	Oros, Szabolcsm.	3	3	3	2	3	3	2	2	3	2	
34	Stark Antal	izr.	1876	Dormánd, Heves.	2	2	3	3	3	3	2	—	3	2	
35	Sulyok Kálmán	r. k.	1879	Tokaj, Zemplén.	1	2	2	1	2	2	3	2	3	2	
36	Spiegel Sándor	izr.	1876	Nyiregyháza,	2	2	3	2	2	2	3	2	1	2	
37	Szarvady Mihály	r. k.	1876	"	1	2	2	2	2	2	1	—	2	1	
38	Szabó Béla	r. k.	1876	M. Tur, J. N. K. Sz.	1	2	3	1	3	3	1	2	1	1	1

Sorszám	A t a n u l ó													
	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	o s z t á l y z a t a									
					Vallásból	Magyarból	Latinból	Földrajzból	Számтанból	Rajz. mértan	Szépírásból	Énekből	Tornászból	Magaviselet
39	Szabó Miklós	ref.	1877	Nyiregyháza,	2	1	2	2	2	3	2	2	f.m.	1
40	Szatke Ferencz	r. k.	1878	"	1	2	2	2	3	3	2	1	1	1
41	Szametzer Ferencz	izr.	1878	"	1	3	3	2	3	3	3	2	1	2
42	Ujlaky Gyula	ref.	1876	Rohod, Szabolcs.	3	3	4	3	3	3	3	2	2	1
<i>Magántanulók:</i>														
1	Ferentzy István	r. k.	1876	Karász, Szabolcs.	1	2	2	2	2	2				
2	Gaál Lajos	izr.	1879	Ungvár, Ungm.	2	2	2	2	2	2				
3	Grosz Arthur	izr.	1879	Gelse, Szatmárm.	vizsgát		nem		te tt.					
4	Grosz Béla	izr.	1879	Demecser, Szab.	2	2	2	2	2	2				
5	Juhász György	ref.	1877	Izsép, Zemplén.	vizsgát		nem		te tt.					
6	Kerekes Tibor	ref.	1877	Munkács, Beregm.	1	2	2	2	2	2				
7	Oláh Dezső	ref.	1879	Kis-Várda, Szab.	1	2	3	3	3	3				
8	Reismann Mór	izr.	1878	"	1	1	2	1	2	2				
9	Rochlitz Ignác	izr.	1878	Mogyorós,	2	2	3	2	2	2				
10	Schwarz Pál	izr.	1879	Ny.-Bátor, Szab.	1	1	1	1	1	1				
11	Váradai Géza	ref.	1878	Kis-Várda, Szab.	1	1	2	3	1	1				
12	Weisz Ignác	izr.	1879	Biharudvari, Bih.	2	1	1	2	2	1				

Összesen 54.

Harmadik osztály.

A t a n u l ó																					
Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	o s z t á l y z a t a																	
				Vallásból	Magyarból	Latinból	Németből	Történelem	Számításhoz	Rajz. mért.	Term. földr.	Énekből	Tornázásból	Magaviselet	Szabkézirajz	Francia ny.					
1 Babéj László	á. e.	1876	Nyiregyháza,	2	3	3	3	2	2	2	2	1	3	1	2						
2 Bacsó Bertalan	ref.	1877	Ramocsaháza, Sz.	2	3	3	3	1	3	3	2	2	3	1							
3 Baruch Jenő	izr.	1877	Nyiregyháza,	1	2	3	2	2	2	2	1	2	1	1							
4 Batta Elek	ref.	1876	Thuzsér, Szab.	3	3	3	3	2	2	2	3	1	2	1							
5 Birta József	ref.	1878	Eőr, Szabolcsm.	3	3	3	3	2	3	3	2	1	2	2							
6 Bodó Ernő	r. k.	1878	Nagy-Kálló, Szab.	2	3	3	3	3	3	3	3	1	3	2		2					
7 Bottó Milán	á. e.	1877	N.-Rócze, Gömör.	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1	1							
8 Bukovinszky Józs.	r. k.	1874	K.-Besenyőd, Sz.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1						
9 Burger Mór	izr.	1875	Buj, Szabolcsm.	2	3	3	2	2	3	2	3	—	3	2							
10 Czucker József	izr.	1877	Kótaj, Szabolcsm.	1	2	2	2	2	1	1	1	2	—	2	1						
11 Dániel Sándor	á. e.	1876	Nyiregyháza,	1	3	3	3	2	3	2	3	2	2	1							
12 Deák János	ref.	1875	"	2	3	2	2	2	1	2	2	1	—	1							
13 Dietz Sándor	á. e.	1877	"	3	3	4	3	3	2	1	3	2	2	2							
14 Fränkl Henrik	izr.	1876	"	1	2	2	2	2	3	3	2	2	2	1							
15 Furmann Lajos	ref.	1875	"	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1							
16 Gara Zoltán	izr.	1877	"	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1							
17 Géczy Géza	r. k.	1877	"	2	3	2	2	2	1	2	3	2	1	2							
18 Glück Dániel	izr.	1877	"	1	3	2	2	2	2	2	2	2	3	1						1	
19 Haisinger Viktor	á. e.	1875	"	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1						
20 Heumann Endre	izr.	1877	"	1	2	2	2	2	1	2	1	—	2	1	2						
21 Horovicz Ernő	izr.	1877	"	v	i	z	s	g	á	t	n	e	m	t	e	t	t				
22 Hölcz József	á. e.	1876	"	3	4	4	4	3	3	3	3	2	3	1	1						
23 Imre János	ref.	1878	"	2	2	2	2	1	2	1	1	1	3	1						1	
24 Jakab Mihály	á. e.	1876	"	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1							
25 Kálnay László	ref.	1878	"	v	i	z	s	g	á	t	n	e	m	t	e	t	t				
26 Katona Miklós	ref.	1878	Balkány, Szab.	2	2	3	2	1	2	3	2	—	3	1							
27 Katz Mór	izr.	1877	Nyiregyháza,	1	3	3	3	2	2	2	3	2	3	2							
28 Kohn Aladár	izr.	1877	Tarcal, Zemplén.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	4	2							
29 Kolár Pál	r. k.	1875	Nyiregyháza,	1	2	3	2	2	2	1	1	2	1	1	1						
30 Kovács Jenő	r. k.	1877	Kisvárd, Szab.	2	2	3	3	2	3	2	2	2	3	2	2						
31 Kovács Pál	á. e.	1877	Nyiregyháza,	3	4	4	3	3	3	4	3	2	2	2							
32 Kresah Lajos	á. e.	1876	"	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1							
33 Kubassy Sándor	á. e.	1876	"	3	3	3	3	2	2	2	3	1	2	2							
34 Lengyel Antal	r. k.	1876	Demecser, Szab.	1	3	4	3	2	2	2	2	2	3	1							
35 Lorünzer Henrik	r. k.	1876	Aussee, Steier o.	2	3	3	1	1	2	2	1	2	2	2	1						
36 Maklár Bálint	ref.	1875	Lövő, Szabolcsm.	3	3	4	4	3	4	4	3	2	2	2							
37 Milotay Gábor	ref.	1877	Nyirbátor, Szab.	3	3	3	3	2	3	3	2	2	2	1							
38 Neumann Ignác	izr.	1877	Tokaj, Zemplén.	2	3	3	3	3	2	2	3	2	3	2							
39 Pataky Lajos	á. e.	1877	Nyiregyháza,	2	3	3	4	3	2	3	3	2	2	1							
40 Pavlovics Sándor	izr.	1877	"	1	3	3	2	2	3	3	3	2	—	2							
41 Peskó Ármán	á. e.	1876	Felka, Szepesm.	3	3	3	1	3	2	3	3	2	3	1							

A t a n u l ó																				
Sorszám	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	o s z t á l y z a t a															
					Vallásból	Magyarból	Latinból	Németből	Történelem	Számításhoz	Rajz. mértan	T. földrajz	Énekből	Tornázat	Magaviselet	Szab.kézirajz	Francia ny.			
42	Pintér László	r. k.	1877	Nyiregyháza,	2	3	3	3	2	2	2	2	2	—	1	1				
43	Rosenthal Samu	izr.	1876	Nyiregyháza,	3	3	4	3	4	3	3	3	2	—	2					
44	Róth Róbert	á. e.	1876	Béla, Szepesm.	2	3	2	1	2	2	2	2	1	2	1					
45	Schreiber Ernő	izr.	1876	Nyirbátor, Szab.	2	3	3	4	2	2	3	3	2	3	1					
46	Schubert László	r. k.	1875	Budapest,	3	3	3	3	2	3	3	3	2	2	2					2
47	Schustek Károly	á. e.	1877	Nyiregyháza,	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1					
48	Suták Sándor	á. e.	1876	"	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1					
49	Szabó Gyula	á. e.	1875	F.-Kemencze, Ab.	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1	1					
50	Szabó Lajos	ref.	1876	Nagy-Kálló, Szab.	3	3	4	3	3	3	3	2	2	1	2					2
51	Szakács Kálmán	á. e.	1875	Nyiregyháza,	3	3	4	3	2	2	3	3	1	1	1					
52	Szamuely Ignác	izr.	1876	"	3	3	4	3	2	3	4	3	2	3	1					
53	Sesztay István	ref.	1877	"	3	3	3	3	2	2	3	2	1	1	2					
54	Szitha József	ref.	1875	Papp, Szabolcsm.	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1					
55	Szlaboczky Ernő	á. e.	1877	Nyiregyháza,	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2					
56	Szuhay József	á. e.	1877	"	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2	1					
57	Trajtler Dezső	á. e.	1877	"	3	3	3	3	2	2	2	2	2	3	2					
58	Tulács László	r. k.	1878	Rakamaz, Szab.	3	3	4	4	2	3	3	3	2	3	2					3
59	Ujhelyi Sándor	r. k.	1876	Thass, Szabolcsm.	1	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2					
60	Zsák Dezső	á. e.	1877	Nyiregyháza,	2	3	3	2	2	3	3	2	1	2	1					2
<i>Magántanulók:</i>																				
1	Esztel József	á. e.	1877	M.-kászony, Bereg	3	3	3	3	3	3	3	3	3							
2	Grausz Sámuel	izr.	1876	Debreczen, Hajd.	2	1	2	1	2	3	1	1								
3	Grosz Jenő	izr.	1878	Kisvárd, Szab.	2	1	1	1	1	1	1	2								
4	Grosz Miksa	izr.	1877	Szatmár,	2	2	2	1	3	1	2	3								
5	Halasi Károly	izr.	1878	Kisvárd, Szab.	3	1	1	1	1	2	1	1								1
6	Hartstein Sándor	izr.	1877	Apagy, Szabolcs.	2	3	2	3	1	1	1	2								
7	Rednik Gergely	r. k.	1876	Csikszerda,	2	3	3	2	3	2	3	3								
8	Reich József	izr.	1877	Thass, Szabolcs.	2	1	1	1	2	2	2	2								
9	Schwarz Emil	izr.	1877	Nyirbátor, Szab.	2	2	2	2	1	1	1	2								
10	Soldos Béla	ref.	1879	Buj, Szabolcsm.	2	4	3	2	2	3	4	3								
11	Soldos Miklós	ref.	1877	"	2	2	2	2	3	3	3	3								
12	Sohajda János	ref.	1877	Thuzsér, Szab.	1	2	2	3	3	2	2	2								
13	Szél Albert	izr.	1877	Bezdéd,	2	2	2	2	3	2	2	3								
14	Szél Miksa	izr.	1878	"	2	3	3	2	3	1	3	3								
15	Friedrich Vilmos	izr.	1877	Kisvárd,	3	3	3	2	3	2	3	3								
16	Boldizsár Zoltán	r. k.	1876	Nyirbátor,	3	3	3	3	2	3	3	3								
17	Ehrenfeld Márton	izr.	1876	Ér-Endréd Szatm.	2	3	2	2	3	2	2	3								

Kilépett: Belfy Gyula, á. e.

Összesen: 78.

Negyedik osztály.

Sorszám	A t a n u l ó														
	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	o s z t á l y z a t a										
					Vallásból	Magyarból	Latinból	Németből	Történelem	Menyiségt.	R. mértanból	Természetr.	Énekből	Tornából	Magaviselet
1	Altmann Sándor	izr.	1876	Buj, Szabolcsm.	1	3	3	2	3	3	3	3	—	1	2
2	Andrácsik Béla	r. k.	1873	Nyiregyháza	1	1	2	2	1	2	1	1	—	2	1
3	Bergstein Ignác	izr.	1877	Tállya, Zemplén	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1
4	Bergstein Miksa	izr.	1875	Tállya, Zemplén	1	1	2	2	1	2	1	2	—	1	1
5	Bleuer Ödön	izr.	1876	Ibrány, Szabolcs	1	1	1	1	1	1	1	1	—	3	1
6	Dietz Gerő	á. e.	1875	Nyiregyháza	3	4	4	4	3	3	3	2	—	4	1
7	Feldmann József	izr.	1876	Érmihályfalva, B.	1	2	2	2	2	2	2	2	—	4	2
8	Gaal Sándor	á. e.	1874	Nyiregyháza	4	4	4	4	4	4	4	3	—	2	2
9	Glücksman H.	izr.	1875	Nyiregyháza	1	3	3	2	3	2	2	2	—	3	1
10	Horovicz László	izr.	1876	N.-Károly, Szatm.	3	3	3	3	3	3	3	3	—	3	2
11	Janousch Rudolf	r. k.	1875	Krekovicz, Gal.	1	1	2	2	2	3	1	1	—	1	1
12	Klein Gyula	izr.	1874	Nyiregyháza	2	4	3	3	3	3	3	3	—	3	2
13	Kovács Lajos	á. e.	1874	Ungvár, Ungm.	2	2	2	2	2	2	1	2	—	1	1
14	Kovács László	á. e.	1875	Nyiregyháza	2	2	3	3	2	2	2	2	—	2	1
15	Kovács Tibor	ref.	1877	Nyiregyháza	3	4	3	3	3	3	2	2	—	2	1
16	Liptay György	r. k.	1877	Nagyfalu, Szab.	3	2	3	3	3	4	4	2	—	3	1
17	Lukács Ödön	ref.	1876	Nyiregyháza	1	1	1	1	1	1	1	1	—	2	1
18	Mikecz Miklós	ref.	1875	Kemecse, Szab.	1	1	2	2	1	2	1	1	—	3	1
19	Murányi László	r. k.	1877	Edelény, Borsod	1	1	2	2	1	2	1	1	—	2	1
20	Nagy Imre	ref.	1876	Kisvárdá, Szab.	1	2	3	2	1	3	2	2	—	1	2
21	Propper Dezső	izr.	1875	Berkesz, Szabolcs	1	1	1	1	1	1	1	1	—	3	1
22	Reichmann Á.	izr.	1875	Nyiregyháza	1	3	3	3	3	3	3	2	—	3	1
23	Reök István	á. e.	1876	M.-Szalka, Szatm.	3	3	3	3	2	3	2	2	—	2	1
24	Schwarz Ármín	izr.	1876	Derzs, Szatmár	1	3	3	3	3	3	3	3	—	3	1
25	Szalay Dezső	ref.	1874	Hegyköz-Palyi, B.	3	4	3	4	3	3	4	3	—	2	1
26	Szilvász István	r. k.	1874	Nyiregyháza	2	3	3	3	2	3	3	3	—	2	1
27	Ungár Gyula	izr.	1875	Nyiregyháza	1	2	3	2	2	3	3	2	—	4	1
<i>Magántanuló:</i>															
1	Ausländer Sánd.	izr.	1875	Mándok, Szabolcs	2	2	1	1	3	1	1	3			
2	Friedmann L. Laj.	izr.	1870	Nyiregyháza	v i z s g á t n e m t e t t										
3	Habzsuda István	á. e.	1873	Nyiregyháza	3	3	3	3	3	3	2	3			
4	Pallai Tibor	izr.	1876	Piricse, Szabolcs	2	1	1	1	2	2	2	2			

Kilépett: Borbély Béla ref. (1876) Nyiregyháza.

Összesen: 32.

Ötödik osztály.

Sorszám	A t a n u l ó														
	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	o s z t á l y z a t a										
					Vallásból	Magyarból	Latinból	Görögöl	Németből	Történebből	Menyiségt.	Természetr.	Tornászat	Magaviselet	
1	Czapáry Bertalan	r. k.	1875	Perbenyik, Zemp.	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	1
2	Csehy Árpád	r. k.	1875	Gattaja, Temesm.	2	3	3	3	3	3	4	2	2	2	2
3	Engel Miksa	izr.	1875	Kömlő, Hevesm.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2
4	Eötvös Dezső	r. k.	1874	Pécs, Baranyam.	2	3	3	3	3	3	4	2	2	2	2
5	Gara Miklós	izr.	1875	Nyiregyháza	1	3	2	3	3	2	2	1	1	2	2
6	Holis János	g. k.	1873	Ny.-Gebe, Szab.	2	2	3	2	3	1	3	2	2	1	1
7	Jármy Ödön	ref.	1875	Laskod, Szabolcs	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1	1
8	Korányi Gyula	r. k.	1876	Nyiregyháza	2	2	2	2	2	1	3	2	2	1	1
9	Kornis Ferencz	r. k.	1876	"	1	1	1	1	1	1	2	1	3	1	1
10	Molnár Sándor	á. e.	1874	"	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1
11	Oltványi Ödön	á. e.	1874	"	3	3	3	4	3	3	4	3	2	2	2
12	Payer Géza	á. e.	1873	Szepes-Felka	1	2	2	2	1	1	2	1	1	1	1
13	Rézler Kornél	r. k.	1875	Kisvárdá, Szab.	1	2	2	2	3	2	3	2	2	1	1
14	Szeszich Elek	r. k.	1874	Nyiregyháza	1	3	3	3	3	2	3	2	1	1	1
15	Tóth Endre	ref.	1875	Gyulaj, Szabolcs	3	3	3	3	3	2	3	2	2	2	2

Beteg lett s kilépett: Lakner Ödön ág. ev. Nyiregyháza.

Összesen 16.

Hatodik osztály.

Sorszám	A t a n u l ó														
	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	o s z t á l y z a t a										
					Vallásból	Magyarból	Latinból	Görögből	Németből	Történelem	Menyiség.	Természetr.	Tornázásból	Magaviselet	
1	Csapkay Gyula	r. k.	1874	Nyiregyháza	2	1	3	3	2	2	3	2	fm.	2	
2	Éger Jenő	izr.	1875	"	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	
3	Feldheim Ferencz	izr.	1873	Kemeese, Szab.	1	1	1	2	1	1	2	1	3	1	
4	Friedlieber Mór	izr.	1875	Nyiregyháza	1	1	2	1	2	1	2	1	3	1	
5	Gergelyffy Fer.	r. k.	1873	M.-Pócs, Szabolcs	2	2	2	3	3	3	3	1	1	1	
6	Goldmann József	izr.	1873	Nyiregyháza	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2	
7	Herskovics Dezső	izr.	1873	Gáva, Szabolcs	1	2	3	3	2	2	4	2	3	2	
8	Kain Soma	izr.	1872	Ibrány, Szabolcs	1	2	3	3	2	3	3	2	3	2	
9	Keresztesi Gyula	r. k.	1875	Királytelek, Szab.	1	1	2	3	2	2	2	1	2	3	
10	Kiss Árpád	á. e.	1874	Budapest	2	2	2	3	2	3	3	2	3	1	
11	Kubassy Béla	á. e.	1874	Nyiregyháza	1	1	1	2	2	1	1	1	fm.	1	
12	Maár Mihály	á. e.	1874	"	2	1	3	2	1	2	3	1	fm.	2	
13	Mann György	r. k.	1874	Tolna	2	2	3	3	2	2	3	1	fm.	1	
14	Mezőssy László	ref.	1873	Tolesva, Zemplén	3	2	3	3	3	3	3	3	1	1	
15	Molnár Imre	á. e.	1875	Debreczen	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1	
16	Mráz Endre	á. e.	1874	Nyiregyháza	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
17	Pazár István	á. e.	1875	"	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
18	Pollatsek Rezső	izr.	1874	"	1	1	3	3	2	2	1	2	2	2	
19	Sloff Zoltán	g. k.	1873	"	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	
20	Szarka Sándor	ref.	1873	Téglás, Szabolcs	3	2	3	3	1	3	4	3	1	1	
21	Szikszay András	ref.	1874	N.-Kálló, Szab.	2	2	3	3	2	1	3	2	2	1	
22	Szoboszlai Zolt.	ref.	1874	Ujfejtő, Szab.	1	2	3	3	2	1	3	1	3	1	
23	Tinschmidt Márt.	á. e.	1872	Rókusz, Szepes.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
24	Weisz Áron	izr.	1874	F.-Józsa, Hajdu	1	2	2	3	3	2	3	2	3	2	
<i>Magántanulók:</i>															
1	Órgróf Csáky Pallavicini Arthur	r. k.	1875	Budapest	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	
2	Órgróf Csáky Pallavicini Roger	r. k.	1874	Zágráb	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	
3	Kőváry Béla	r. k.	1872	Sz.-Váralja, Szat.	1	2	3	3	3	2	2	2	—	—	

Összesen 27.

Hetedik osztály.

Sorszám	A t a n u l ó																
	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	o s z t á l y z a t a												
					Vallásból	Magyarból	Latinból	Görögből	Németből	Földrajzból	Menyiség.	Természett.	Tornából	Gyorsítás	Magaviselet		
1	Adamovics And.	á. e.	1872	Nyiregyháza,	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1		
2	Bajdik György.	á. e.	1871	"	2	1	2	2	2	2	3	2	2	1	1		
3	Csillag Jakab	izr.	1871	Bököny, Szabolcs.	1	2	2	2	2	1	2	3	2	—	1		
4	Diecz Miklós	á. e.	1873	Nyiregyháza,	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2	1		
5	Grósz Sándor	izr.	1874	M.-Szalka, Szatm.	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1		
6	Gruden Dezső	r. k.	1872	Nyiregyháza,	1	2	2	2	2	2	4	3	2	—	1		
7	Heumann Jenő	izr.	1874	"	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1		
8	Leitner Mihály	izr.	1864	Sámson, Hajdum.	1	1	1	1	1	2	3	2	fm.	—	1		
9	Merle Miksa	izr.	1873	Nyiregyháza,	2	3	3	3	3	3	4	3	2	—	1		
10	Negro Sándor	á. e.	1873	Pereszke, Sopron.	2	2	3	2	2	3	2	2	1	—	1		
11	Pazár Béla	á. e.	1874	Nyiregyháza,	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1		
12	Rézler Jenő	r. k.	1874	Kisvárd, Szab.	1	2	1	1	1	1	2	1	fm.	—	1		
13	Zimmermann K.	á. e.	1872	F.-Kemencze, Ab.	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1		
<i>Magántanuló:</i>																	
	Fejér Kálmán	r. k.	1869	Tállya, Zemplén.	v	i	z	s	g	a	t	n	e	m	t	e	t

Beteg lett, kilépett: Virágh István, r. k., Miskolcz, Borsodmegye.

Összesen: 15.

Nyolczadik osztály.

Sorszám	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	A t a n u l ó o s z t á l y z a t a										
					Vallásból	Magyarból	Latinból	Görögből	Németből	Történelem	Mennyiség.	Természeti.	Bölcsészeti.	Tornászab.	Magaviselet
					1	Csáky Gusztáv	ref.	1870	Kesznyéteny, Zpl.	1	2	2	2	3	1
2	Fekete Mihály	r. k.	1870	Nagy-Kálló, Szab.	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1	1
3	Herskovics Lajos	izr.	1870	Sz.-Bécs, Szatm.	1	2	3	3	2	2	3	2	2	1	1
4	Kerekréthy Miklós	á. e.	1872	Nyiregyháza,	2	2	3	3	3	2	3	3	2	—	1
5	Klár Sándor	izr.	1873	Pazony, Szaboles.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—	1
6	Kubacska András	á. e.	1871	Nyiregyháza,	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
7	Mikecz Péter	ref.	1870	Kemecse, Szab.	1	3	3	3	3	2	3	2	2	2	1
8	Szesztay Zoltán	ref.	1872	Nyiregyháza,	1	1	2	2	2	1	2	1	1	—	1
9	Szopkó Dezső	á. e.	1872	Sz.Olaszi, Szepes.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1
10	Valent Pál	á. e.	1871	Nyiregyháza,	1	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1

Összesen 10.

XI. Statisztikai adatok. A főgymnasiumi tanulók a) száma, vallása, anyanyelve, nyelvismerete, előmenetele, mulasztása.

Osztály	Beiratott		Vizsgálattott tett		Év közben kilépett	Vizsgálattott nem tett	A vizgálatott tett tanulók közül	A vizsgálatott tett tanulók között volt										A rendkívüli tárgyak tanult.				A tanulók mulasztása											
	nyilvános	összesen	nyilvános	összesen				vallásra	anyanyelvre	nyelvismeretre	előmenetelre a rendes tárgyakban										francz nyelv	szabadkézi rajz	gyorítás	igazolatlan órasz.	igazolált óraszám	hány mul. igazolatlanul	hány nem mulaszt.						
	nyilvános	összesen	nyilvános	összesen	r. kath.	gör. kath.	izraelita	összesen	magyar	német	összesen	csak magyarul beszél	hány tudtak magyarul	mindenből jeles	mindenből jó	mindenből leg. elegendős	egy tárgyból elegendős	két tárgyból elegendős	több tárgyból elegendős	összesen	francz nyelv	szabadkézi rajz	gyorítás	igazolált óraszám	igazolatlan órasz.	hány mul. igazolatlanul	hány nem mulaszt.						
I.	61	10	71	58	5	63	3	3	13	16	10	10	1	26	63	3	63	55	63	4	4	6	63	2	1	—	748	—	18				
II.	42	12	54	42	10	52	—	2	49	7	12	14	2	17	52	—	52	42	52	2	2	1	52	3	8	—	746	15	3	4			
III.	61	17	78	58	17	75	1	2	73	22	16	12	—	25	75	2	75	53	75	6	6	4	75	4	17	—	748	9	3	14			
IV.	28	4	32	27	3	30	1	—	26	6	5	5	—	14	30	—	30	22	30	4	8	12	2	1	3	30	2	10	8	580	11	6	1
V.	16	—	16	15	—	15	1	—	13	3	2	7	1	2	15	14	1	15	9	15	—	9	2	1	—	15	1	—	670	50	4	—	
VI.	24	3	27	24	3	27	—	—	27	7	4	7	1	8	27	26	1	27	18	27	5	6	14	2	—	27	4	—	685	6	2	3	
VII.	14	1	15	13	—	13	1	—	13	6	—	2	—	5	13	—	13	3	13	2	5	4	2	—	—	—	—	376	2	1	1		
VIII.	10	—	10	10	—	10	—	—	10	4	3	1	—	2	10	—	10	7	10	1	3	6	—	—	—	—	—	—	446	—	—	—	
Összesen.	256	47	303	247	38	285	7	9	271	52	58	5	99	285	278	7	285	209	285	24	79	131	28	10	13	285	16	37	20	4999	93	19	41

XII.

Figyelmeztetés a jövő tanévre.

A jövő 1890/91-dik iskolai évre a beiratások szeptember hó első három napján eszközöltetnek. Ugyanekkor tartatnak a felvételi és javító vizsgák. Negyedikén a rendes tanítás veszi kezdetét.

Minden tanuló első felvételre személyesen s rendszerint atyja, anyja vagy gyámja kíséretében tartozik az igazgatónál s az osztálytanárnál jelentkezni.

A gymnasium első osztályába csak oly növendékek vétetnek fel, kik életük kilencedik évét betöltötték, mit keresztlevél, illetőleg születési bizonyítvány által tartoznak igazolni; és vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak elő, vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonmévű képzettséggel birnak.

A gymnasium alsóbb osztályából a következő felsőbb osztályba csak azon tanuló léphet, ki az elvégzett osztálybeli rendes tantárgyak mindegyikéből legalább is elégséges osztályzatot nyert.

Az 1887. évi XXII. t. cz. értelmében minden tanuló hitteles bizonyítvánnyal igazolni tartozik azt is, hogy a védhimlőoltás, illetőleg 12 éves koráig az újraoltás kötelezettségének eleget tett.

Azon tanulónak, ki egy tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az intézet tanári testülete megengedheti, hogy amaz osztályzat kijavítása végett, az iskolai év kezdetén vizsgálatot tehessen. A ki két tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az csak rendkívüli esetben főtisztelendő Zelenka Pál püspök úr engedélyével bocsájtható javító vizsgára. Miért is az ily tanulók a javító vizsgálat megengedését

kérelmező folyamodványukat a tanintézet igazgatójának annyival inkább nyujtsák be július hó 15-ig, mivel különben feltétlenül osztályismétlésre utasíttatnak.

A felvételnél minden tanuló 2 frt felvételi díjat fizet, mely díjnak fizetése alól senki sem menthető fel. Fizet továbbá minden tanuló a gymn. alapra 1 frtot.

A tandíj 24 frt. Ez összeg két részben, és pedig felerésze a beiratáskor, másik fele része február hó elsején előre fizetendő. Az igazgatónak nincs joga fizetési halasztást engedélyezni.

Azon tanulók, kik magukat részben vagy egészben a tandíj fizetése alól felmentetni óhajtják, tandíj mentességüket kérelmező folyamodványaikat, kellően felszerelve, a főgymnasium kormányzó tanácsához czimezve augusztus hó 15-ig a főgymnasium igazgatójához nyujtsák be. Később beadott folyamodványok tekintetbe nem vétetnek.

A magántanulók 40 frt vizsgálati díjat fizetnek s ezen felül a gymn. alapra 10 frtot. A tíz forint a beiratás alkalmával fizetendő. Az izraelita vagy nem protestáns vallásu magántanuló külön vallástani vizsgálati díjat is fizet a vallástanároknak.

A tápintézet szeptember hó 1-én nyilik meg. A tápintézetbe vallásfelekezeti különbség nélkül vétetnek fel a tanulók.

A tisztességes ebéd és vacsora díja egész évre 50 frt, mely összeget a tanuló két részben, előre tartozik befizetni.

Megyei Levéltár
Nyíregyháza

1187.